

Lietuvių totoriai

Nr.5(88)

„Litwa tatarlary“

2005 m. rugsėjo-spalio mėn.

Leidžiamas nuo 1995 m sausio mėn.

Lietuvos totorių laikraštis

ISSN 1822-2072

Mieli tautiečiai, Lietuvos musulmonai!

*Nuoširdžiai sveikiname
Jus su Ramazan Bairamu!*

*Linkime Jums sveikatos, sėkmės, gerovės Jūsų gyvenime.
Tebūnie visada tarp mūsų ir visame pasaulyje santarvė,
taika ir ramybė!*

*Lietuvos musulmonų sunitų muftiatų valdyba
Lietuvos totorių bendruomenių
sąjungos komitetas
Laikraščio „Lietuvos totoriai“ redakcija*

Kazanės tūkstantmečio auros įtakoje

Romas MAKAVECKAS, Adas JAKUBAUSKAS,
Alijus ALEKSANDROVIČIUS

Šis straipsnis skirtas Tatarstano sostinės Kazanės tūkstantmečio jubiliejui.

Pirmasis klausimas, kuris iškyla – kaip buvo nustatyta, jog miestui sukako 1000 metų?

Šį faktą įrodė istorikai ir archeologai, kurie atliko specialius kasinėjimus Kazanės Kremliuje. Miesto amžiaus nustatymui yra taikomi tam tikri tarptautiniai reikalavimai. Būtina įrodyti, jog miestas turėjo gynybinę sieną, prekybą, amatų gamybą. Kasinėjimų kultūriniai sluoksniai turi sekti vienas paskui kitą be pertraukų. Taip įrodoma, kad konkrečioje vietoje žmonės gyveno tam tikru laikotarpiu.

(Nukelta į 2-ą psl.)



Kul Šarif mečetės atidarymo mitinge kalba Tatarstano Prezidentas Mintimeras Šaimijevas.

Šanivar KIZILDELI: Turkų tauta pasiruošusi priimti istorijos iššūki... *Galimas SITDYKOVAS*

Turkijos Respublikos dienos išvakarėse nepaprastoji ir įgaliojanti Turkijos ambasadorė Lietuvoje Šanivar Kizildeli davė interviu mūsų laikraščiu. Pokalbyje taip pat dalyvavo ambasados pirmoji sekretorė Nilufer Erdem Kaigisiz ir Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas Adas Jakubauskas.



Kokie Jūsų išpūdžiai apie Lietuvą?

Patys geriausi. Puiki šalis, geri nuoširdūs žmonės. Valstybėje vyksta permainos. Gyvenimas tampa geresnis. Gerą išpūdį paliko lietuvių folkloras, šokiai. Man patinka Neringa, ir kai randu laisvo laiko, su malonumu ten ilsiuosi. Labai mėgstu lietuvišką varškės sūrį, iškeptą su medumi.

Kas naujo Lietuvos – Turkijos santykiuose įvyko per Jūsų darbo Lietuvoje laikotarpį?

Lietuva buvo viena pirmųjų postsovietinės erdvės valstybių, kurioje 1992 metais Turkija atidarė ambasadą. Mūsų santykiai turi gerą istoriją. Pirmaisiais metais ekonominiai ryšiai tarp abiejų šalių buvo menki. Turkiškos prekės į Lietuvą patekdavo tik smulkiųjų verslininkų iniciatyva. Kiekvienais metais situacija gerėja. Puikius rezultatus duoda bendradarbiavimas turizmo srityje. Šiomet Turkiją aplankė 40 tūkstančių Lietuvos piliečių. Šis rodiklis turi pastovaus augimo tendenciją. Mes įsitikinę, kad kitamet Turkiją aplankys dar daugiau turistų iš Lietuvos.

Prieš keletą metų į Lietuvą buvo atvykęs Turkijos Prezidentas, šių metų rugsėjo mėnesį sėkmingai įvyko Turkijos parlamento pirmininko vizitas. Jis grįžo į Turkiją su šiltais jausmais. Dar būdamas Lietuvoje davė du didelius interviu apie Lietuvos ir Turkijos santykių perspektyvą. Vizito metu parlamento pirmininkas susitiko ne tik su oficialiais asmenimis, bet ir su totorių ir karaimų bendruomenių atstovais. Kauno mečetėje su žmona atliko namazą.

Seniau Turkija palaikė Lietuvos siekį įstoti į NATO, o dabar Lietuvos vadovybė palaiko Turkijos norą stoti į Europos Sąjungą. 2006 metų balandžio mėn. Lietuvos oro erdvę saugos Turkijos oro pajėgų lėktuvai. Ir šiuo metu Karmėlavos bazėje tarnauja Turkijos priešlėktuvinės

(Nuk elta į 4-tą psl.)

Kazanės tūkstantmečio auros įtakoje

(Atkelta iš 1-o psl.)

Kazanės Kremlius ir buvo ta vieta, kur kultūriniai sluoksniai kasinėjimų metu sekė vienas paskui kitą. Tarp kitų daiktų ten buvo rasti labai seni moteriški karoliai. Nors gal tai skamba keistai, tačiau archeologams karoliai – labai svarbus radinys gyvenvietės amžiui nustatyti. Kuomet randami moteriški papuošalai, galima tvirtinti, jog vietovėje vyko pasaulietiškas gyvenimas, ten buvo gyvenvietė, o ne tik paprastas gynybinis įtvirtinimas ar prekybinė faktoriija.

Anksčiau miestų atsiradimo datos buvo nustatinėjamos pagal pirmą jų paminėjimą rašytiniuose šaltiniuose. Bet juk miesto atsiradimo ir jo paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose laikas gali nesutapti. Be to, miesto pavadinimas galėjo keistis. Ir galų gale rašytiniai šaltiniai galėjo sugesti. Gaisrų Kazanėje buvo daug. 1552 m. karas nusinešė daug archyvinės medžiagos. Šiuo metu Kazanės istorikai ir archeologai surinko daugybę materialių liudijimų – molinių šukių, kaulų, anglies gabaliukų. Viskas patikrinta radiaciniais metodais. Atlikto rasų monetų, sėklų, sporų analizės. Biologai turi tiksliai klimato kortas, kurios atspindi tiriamą vietovę ir metus. Sausros metais daugiau išlieka vieni sėklų, drėgnais – kitų. Tokia kompleksinė medžiagų analizė pasiūlyta įvairioms pasaulio šalims. Aproximacijos ir nuoseklaus priartėjimo metodu nustatyta, kad labiausiai tikėtina Kazanės įkūrimo data yra tarp 1004 ir 1005 metų.

Yra dar vienas įrodymas. Kasinėjimų vietoje rasta senovinė čekų moneta. Ji unikali. Vienintelė. Čekijoje šis radinys tapo sensacija. Jam aptarti jau organizuotos dvi mokslinės konferencijos.

Kasinėjimuose dalyvavo šimtai mokslininkų. RMA Istorijos instituto posėdyje buvo pripažinta, jog Kazanei 1000 metų, o pats datavimo metodas paskelbtas moksliniu išradimu. Šis metodas, be abejo, reikalauja lėšų ir laiko, jo dėka galima gauti informacijos apie miesto amžių, jo gyventojų etninę sudėtį, galima nustatyti, su kuo jie prekiaavo, kokie tuo metu augo medžiai ir t.t.

Antras klausimas, kurį mes norime aptarti, - tai tūkstantmečio statybos.

Vaikščiojant po Kazanę daug kur buvo galima matyti griuvėsius. Jų nemažai. Tatarstano sostinėje jau daug metų sprendžiama menkaverčio butų fondo problema. Griaujami daugiausia maži, be jokių patogumų namukai. Šiuo metu arti 100 tūkstančių šeimų persikėlė į naujus, patogius butus. Toks globalinis Kazanės gyventojų kraustymasis vyko

išimtinai Tatarstano vyriausybės sąskaita. Tarp kitko, įdomus ir toks faktas: ūkiški Kazanės gyventojai ne sulygina su žeme griauti numatytus pastatus, bet išardo po plytą. Paklauskite kam? Ogi kad vėliau tai parduotų. Štai dar vienas lėšų statyboms šaltinis. Įsivaizduokite, kad statybos ar remonto darbai vienu metu Kazanėje vyksta 600 objektų. O kurgi dar metropoliteno statyba, kuri prasidėjo prieš 8 metus ir kurio jau paleista pirmoji eilė?

Statybos stipriai palietė ir pasaulinio lygio Unesco perlą – Kazanės Kremlį. Jos atrodo nepaprastai išpūdingai. Už dantytų Kremliaus sienų matyti apvalūs stačiatikių šventyklų svogūnėliai ir stipriai į aukštį besistiebianys minaretai. Balti, nepaprastai gražūs minaretai puošia Kul – Šarif mečetę. Būdamas greta jos nejučiomis apmiršti – taip nuostabiai atrodo architektų ir statybininkų darbas. Mums asmeniškai gražesnio islamo kulto statinio neteko matyti.

Akinančiai baltų Kremliaus sienų fone išsiskiria nestandartinės architektūros tamsiai raudonas statinys. Tai legendomis apipintas septynių aukštų Siujumbike bokštas. Siujumbike – legendinė paskutiniojo Kazanės chano žmona, ir šis bokštas – Kazanės vizitinė kortelė. Pastatytas pagal vieno iš pasaulio stebuklų – Babilono bokšto formą, šis statinys stovi ant karstinio žemės klodo ir todėl, panašiai kaip ir Pizos bokštas, svyra. Kazanės mokslininkai ir statybininkai darė specialius kanalus, į kuriuos pylė betoną, kad šį svyrimą sustabdytų.

Ypač didingai Kazanės Kremlius atrodo vakare. Jis fantastiškai apšviestas, ir atrodo, tarsi miesto viduryje išaugo pasakų miestas. Ir juolab prarandi ryšį su laiku ir erdve, kai esi prieš akinančią, milžinišką Kul – Šarif mečetę su dangaus spalvos kupolu ir grakščiais minaretais. Atrodo, kad kažkur iš vaikystės, iš rytietiškų pasakų ją atnešė gerasis džinas. O jeigu nugalėjęs didžiulį norą žiūrėti į tą amžiną grožį apsisuksi, – prieš Tave, lyg kokio Egipto žynio išdaiga išdygs Cheopso piramidė. Tai meniška vieno iš pasaulio stebuklų kopija – Kazanės kultūros ir pramogų kompleksas.

Hidžabas

Paplitusi nuomonė, kad Rytų moteris musulmonė aprenpta neryškiais, tamsiais, ilgais rūbais ir apgaubta arabų maniera skara, arba vadinamuoju hidžabu. Skubame pasakyti visiems, kurie buvo susidarę tokį vaizdą. Kazanėje akivaizdžiai matėme, kad net pagal musulmonų kanonus aprenpta moteris atrodo stiltingai. Ir parduotuvių iškabose galima matyti tokį žodžių derinį: „madingi musulmonių rūbai“. Pasirinkimas šiose parduotuvėse

didelis – šalia klasikinių hidžabų ir bet kokiam skoniui skirtų skarų iškabintos prabangios suknelės, skirtos santuokai, ne mažiau gražūs rūbai išleistuvių baliui ir net eilutės „business women“ ir būsimoms mamoms. Šį sezoną Tatarstane madingos rožinė ir riešutų spalvos, o juoda spalva nepopuliari.

Totoriškas kaimas

Šiuo metu Tatarstane dujofikuoti absoliučiai visi kaimai, jų keliai asfaltuoti. Sėkmingai dirba agroūkiai. Vidutinis šių metų grūdinių kultūrų derlius sudaro 31 centnerį iš hektaro, iš viso prikulta per 5 mln. tonų grūdų. Visuose kaimuose stovi naujutėlaitės mokyklos, įrengtos pagal paskutinį dizaino ir technikos žodį. Visos klasės kompiuterizuotos, turi DVD projektorius, yra salės su audio ir video technika. Mokyklose įrengti sporto kompleksai, baseinai. Iš pradžių gali pasirodyti, kad kalbama apie Niu Vasiukus, bet pasikalbėję su žmonėmis imi tikėti, kad tai realybė.

Sportas

Stebina sporto plėtra Kazanėje. Mieste yra vienas iš stipriausių Rusijos futbolo klubų „Rubinas“, žaidžiantis aukščiausioje lygoje, 32 tūkstančių žiūrovų atitinkantis tarptautinius reikalavimus stadionas su puikiais sporto bazėmis. Krepšiniui atstovauja Rusijos superlygoje žaidžiantis Kazanės „Uniksas“ su puikia 7,5 tūkstančių žiūrovų talpinančia sale, įrengta pagal paskutinį technikos žodį. „Unikse“ žaidžia ir du lietuviai. Tai Saulius Štombergas ir Kšystofas Lavrinovičius. Vienu iš trenerių čia dirba Valdas Chomičius. Garsi Kazanės ledo ritulio „Ak-Bars“ komanda, viena iš geriausių Rusijoje. Šalia senų 5 tūkstančių žiūrovų talpinančių ledo rūmų jau pastatyta nauja ledo arena su 11 tūkst. žiūrovų sale. „Dinamo“ tinklinio komanda – viena iš pirmaujančių Rusijos Federacijoje. O kur dar olimpiniai ir pasaulio čempionai lengvaatlečiai, Rusijai atstovaujantys šachmatininkai, imtynininkai, boksaininkai – net sunku palyginti su vieninteliais mūsų pasiekimais krepšinyje.

Ir paskutinė pastaba apie pačią Kazanę. Nuo amžių tai nuostabi civilizacijų ir religijų susidūrimo vieta, jaukūs namai daugeliui tautų. Tai vienas iš didžiųjų kultūros ir mokslo plėtos centrų. Kazanėje veikia 38 aukštosios mokyklos, apie 64 mokslinio tyrimo įstaigos, Tatarstanas turi savo Mokslų Akademiją. Ten yra didelė aviacijos ir kosminės technikos gamykla.

Dabar pereikime prie pačios šventės

– tūkstantmečio jubiliejaus.

Pradžioje – apie oficialius jubiliejinius renginius. Kadangi juose nedalyvavo Lietuvos totoriai, apie tai galima spręsti tik iš spaudos apžvalgos.

2005 m. rugpjūčio 26 dieną atrestauruotoje Kazanės Rotušėje vyko Rusijos Federacijos Valstybės Tarybos posėdis, skirtas Kazanės tūkstantmečiui pažymėti. Posėdį vedė Rusijos prezidentas V. Putinas. Tai ne pirmas vizitas į Kazanę jo politinėje biografijoje. V. Putino ikišioliniai vizitai buvo panašūs į svečio apsilankymus. Jų metu Tatarstano valdžia atrodė savo suverenios Tėvynės pilnavertę šeiminkė. Šiandieną situacija kardinaliai pasikeitė. V. Putinas jau nebuvo Kazanės svečias. Nepaisant gan smulkių garbitų, jis atrodė monumentaliai. Kartu Putino žodžiai „šaunuolis, Mintimirai Šaripovičiaus“, pareikšti Kazanės 1000-mečio proga, buvo labiau panašūs į mokyklos direktoriaus pagyrimą klasės vadovui už gerai vestą pavyzdinę pamoką. Aišku, šiame posėdyje Putinas pasakė daug gerų žodžių apie Tatarstaną ir Mintimirą Šaimijevą, bet jau tapo visiškai aišku, jog Tatarstanas traktuojamas kaip sudėtinė Rusijos dalis. Kazkada besipriešinantis, maištingasis Tatarstanas dabar mažai kuo skiriasi nuo kitų Rusijos regionų, nebent tik piniginių srautų, einančių iš federalinio biudžeto, dydžiu. Tame posėdyje V. Putinas keletą frazių pasakė totoriškai ir tuo faktiškai atėmė iš Šaimijevą jam peršamą „visų totorių prezidento“ titulą. Rusijoje šiuo metu tėra tik vienas prezidentas.

Tiesioginiame eteryje transliuotame Valstybės Tarybos posėdžio metu buvo matyti, kad Šaimijevui neatsirado vietos prezidiume (nors regiono šeiminko teisėmis), ir jis užėmė savo įprastą per Valstybės Tarybos posėdžius vietą. O juk regionų vadovai posėdžiavo Kazanės Rotušėje!

Atrodo, kad šiųmetis NVS šalių susitikimas vyko gan sudėtingai. Tą rodo ir faktas, kad ne visi vadovai jame dalyvavo, nes tuo metu sodino medžius Kazanės tūkstantmečio parke. Tapo aišku, kad NVS laukia persitvarkymų metas. Spaudai apie tai buvo pranešta tik bendromis frazėmis. Po oficialių renginių NVS vadovams ir Valstybės Tarybos nariams naujai atrestauruotame Operos ir baletu teatre buvo parodytas Tatarstano meninių kolektyvų gala – koncertas.

Dabar pereikime prie mūsų dalyvavimo šioje šventėje. Pagal Pasaulinio totorių kongreso kvietimą šventiniame renginyje dalyvavo per 1000 svečių, iš jų daugiau kaip 300 – iš užsienio šalių. Tarp jų – Australijos, Austrijos, Vokietijos, Lenkijos, Lietuvos, Latvijos, Rumunijos, JAE, Čekijos, JAV, Turkijos, Japonijos, Švedijos,

Suomijos, Kinijos, NVS šalių ir kitų valstybių. Per 7000 delegatų atvyko iš Rusijos Federacijos subjektų. Lietuvos totorių delegaciją be trijų šio straipsnio autorių sudarė R. Krinickis, Z. Karimova, N. Galikovas, I. Bogatovas, F. Šaripovas, J. Aleksandravičius, A. Asanavičius. Iš viso – 10 žmonių. Programa Kongreso svečiams prasidėjo rugpjūčio 28 d. Tą dieną svečiams buvo organizuota ekskursija po atjaunėjusį miestą, o vakare visi dalyviai pasiskirstė pagal interesų grupes ir dalyvavo „apvaliuose staluose“. Dauguma mūsų delegacijos narių dalyvavo ekonominiame

PTK forume, kuris buvo pats gausiausias, bet mažai efektyvus pagal pasiektus rezultatus. Tai rodo, kad PTK ekonominiai ryšiai su po pasaulį išsibarščiusiais tėvynainiais labai silpni, gal tiksliau yra pradinėje savo vystymosi stadijoje. Rugpjūčio 29 d. įvyko iškilmingas Pasaulio totorių kongreso posėdis, kurį atidarė ir vedė Tatarstano Valstybės Tarybos pirmininkas F. Muchametšinas. Sveikinimo kalbą kongreso svečiams pasakė Mintimiras Šaimijevas. Pagrindinį pranešimą padarė PTK vykdomojo komiteto pirmininkas R. Zakirovas. Sveikinimo kalbas pasakė Rusijos muftijų tarybos pirmininkas Ravilis Gainutdinovas, totorių dramaturgas Tufanas Minnullinas, Azerbaidžano kultūros ministras P. Biul Biul Ogly, Suomijos totorių bendruomenės pirmininkas Okan Daher, totorių visuomenės veikėja, nacionalinio pobūdžio opozicionierė Fauzija Bairamova.

Tuo oficialioji dalis baigėsi. Mus, Lietuvos delegacijos narius, nustebino faktas, kad PTK nedaro pastangų tapti tarptautine organizacija. Kartu supratome, kad jo darbe mes galime dalyvauti tik svečių teisėmis. Tai vienos mūsų kaimyninės valstybės organizacija. Po iškilmingo PTK posėdžio profesionalus liaudies dainų ir šokių ansamblis „Tatarstan“ parodė savo programą. Visiems susirinkusiems didelį įspūdį paliko ansamblio dalyvių šokiai su kardais. Jie buvo atlikti meistriškai. Tą pačią dieną po pietų aikštėje prieš Nacionalinės kultūros centrą vyko Kazanės ir atvykusių svečių meninių kolektyvų pasirodymai. Dainą atliko ir Panevėžio totorių bendruomenės pirmininkas Islamas Bogatovas. Koncertas užtruko iki



Pažintys. Nuotraukoje A. Aleksandravičius, Kazanės rašytoja ir poetė B. Rachmonova, Baku TV žurnalistė, kunigaikščių Jusupovų ir Krymo chanų Girėjų ainė Lala Yusupova, R. Makaveckas ir A. Jakubauskas.

vėlyvos nakties.

Rugpjūčio 30 dieną visi kongreso svečiai dalyvavo iškilmingame Kazanės hipodromo atidaryme, stebėjo totoriškas žaidynes, po to – arklių lenktynes. Apie hipodromą reikia pasakyti keletą žodžių atskirai. Turbūt nedaug kur pasaulyje galima išvysti tokio lygio arklių lenktynių stadioną. Jame išdėstyti trys lenktynių takai, pastatyti milžiniški televizijos ekranai varžyboms stebėti, veikia galinga totalizatoriaus sistema, visos tribūnos įrengtos po stilingomis uždangomis, kuriose telpa apie 10 tūkstančių žiūrovų, yra restoranai. Aišku, kad tai privatus statinys ir, kaip pasakoja pikti liežuviai, – Šaimijevų sūnų turtas. Tarp hipodromo svečių buvo Rusijos Dūmos pirmininkas V. Gryzlovas su didele palyda, Rusijos premjeras Fradkovas, daug aktorių, muzikantų, rašytojų, pramonininkų, naftos ir dujų magnatų. Šalia hipodromo buvo įrengtas Rusijos Volgos regiono nacionalinis kaimelis. Jame buvo demonstruojamos atskirų Rusijos tautų sodybos, jurtos, įrengti restoranai, barai. Lauke šoko ir dainavo meno saviveiklos kolektyvai.

Šventės pabaigą akcentavo Rusijos Federacijos ir Tatarstano populiarių atlikėjų ir kolektyvų koncertai Kazanės centriniam stadione ir šalia Kazanės Kremliaus esančioje mugių aikštėje, galingas lazerių ir fejerverkų šou. Danguje tuo metu aukštojo pilotazo figūras demonstravo Rusijos Federacijos akrobatiinių skrydžių meistrai – vadinamieji „Rusijos vitiaziai“ ir „Strižai“. Šiuos renginius stebėjo apie 140 tūkst. Kazanės gyventojų ir miesto svečių.

(Nukelta į 11 psl.)

Šanivar KIZILDELI: Turų tauta pasiruošusi priimti istorijos iššūkį...

(Atkelta iš 1-o psl.)

apsaugos karininkai. Mes palaikome glaudžius ryšius gynybos srityje.

Plėtojasi ir mūsų kultūriniai ryšiai. Mes propaguojame turų kalbą ir ją platiname. Vilniaus universitete atidarytas turų kalbos centras, kurį didžiąja dalimi finansuoja mūsų vyriausybė. Universitetas skyrė patalpas, o knygos, vadovėliai, finansavimas gaunami iš Turkijos. Taip pat Vilniuje dirba keli turų kalbos mokytojai, Vilniaus pedagoginiame ir Kauno Vytauto Didžiojo universitetuose vyksta turų kalbos kursai. Vilniaus universiteto docentė Galina Miškinienė išleido turų – lietuvių kalbų pasikalbėjimų knygelę. Aš naudoju šią knygelę mokydamasi lietuvių kalbos.

Mes stengiamės dalyvauti jūsų šalies kultūros renginiuose ir programose. Lapkričio 11 dieną Lietuvoje vyks džiaz festivalis, kuriame dalyvaus atlikėjai iš Turkijos.

Lietuvos totorių bendruomenės labai vertina Turkijos vyriausybės pastangas mokyti mūsų studentus Turkijos universitetuose. Ar ateityje bus tokių galimybių?

Santykiai su Lietuvos totorių diaspora mums yra prioritetiniai. Šiuo metu du totorių studentai gauna stipendijas Turkijos universitetuose. Mes siekiame, kad stipendijas gautų dar 6 – 7 studentai, norintys studijuoti turų kalbą ir kultūrą.

Prieš kelerius metus veikė Lietuvos ir Turkijos draugija, kurioje aktyviai dalyvavo ir totorių bendruomenių atstovai. Ar Jūs linkusi atkurti jos veiklą?

Mes pradėjome Lietuvos ir Turkijos draugijos atgimimą. Organizavome visuotinį draugijos narių susirinkimą, buvo išrinkta prezidentė – istorikė, habilituota humanitarinių mokslų daktarė, profesorė Tamara Bairašauskaitė, patvirtintas darbo planas. Deja, Lietuvos įstatymai numato, kad draugijos nariais gali būti tik Lietuvos piliečiai. Tuo tarpu turkai savo dalyvavimu galėtų suaktyvinti draugijos veiklą.

Daug naudos duos apsikeitimas kultūrinėmis, dvasinėmis vertybėmis, kurių turtingos mūsų tautos, vyks diskusijos įvairiomis temomis. Mūsų ambasada atvira naujoms idėjoms ir būsime patenkinti, jeigu iniciatyvą parodys Lietuvos totorių bendruomenės atstovai.

Spalio 29 dieną turų tauta švęs Respublikos dieną. Ar ambasadoje bus surengtas tradicinis priėmimas šia proga?

Šiomet šventė sutapo su poilsio dienomis, todėl priėmimas įvyks spalio 25

d. Turkijos Respublikos diena – labai svarbi mūsų tautos istorijoje. Turkija – pirmoji tauta Islamo pasaulyje, žengianti demokratijos keliu. 1918 – 1923 metais turų tauta tarsi pakilo iš pelenų. Kuriantis respublikai iš okupacijos išlaisvintos Turkijos provincijos. Tai sudėtingas mūsų šalies istorijos tarpsnis.

Pirmasis Turkijos Respublikos prezidentas Atatürk šalyje įvykdė labai svarbias reformas. Jos leido Turkijai suartėti su Europa. Nuo 1949 metų Turkija yra Europos Tarybos, o nuo 1952 metų – NATO narė. Pradėtos derybos dėl stojimo į Europos Sąjungą. Ateis tokia laiminga diena, kai Turkija kaip ir Lietuva švęs įstojimo į ES dieną.

Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus ir dauguma žinomų politikų teigiamai vertina ir palaiko Turkijos siekį įstoti į ES. Tačiau galima išgirsti nuomonę, kad Turkija geografinė prasme yra Azijoje. Kaip Jūs vertinate tokias nuomones?

Trys procentai mūsų šalies teritorijos yra Europoje. Joje gyvena 11 mln. žmonių, o tai yra žymiai daugiau nei visose Baltijos valstybėse. Kipras, esantis saloje, taip pat neturi sausumos sienos su kontinentu. Svarbiausia yra politinė, ekonominė orientacija. Turkija tapo visų Europos organizacijų nare gerokai anksčiau už Lietuvą.

Turų tauta pasiruošusi priimti istorijos iššūkį ir įrodyti Europai, kad su savo moralinėmis vertybėmis, socialiniais ir ekonominiais prioritetais mes esame Europos ir europietiškosios civilizacijos dalis.

Mes neseniai pradėjome derybas ir esame įsitikinę, kad jos baigsis sėkmingai. Tai bus ilgai trukiantis procesas, bet mes neabejojame jo teigiamais rezultatais.

Kaip Jūs manote, ar vyriausybės pasikeitimas Vokietijoje neturės įtakos Turkijos stojimui į ES?

Vokietijoje gyvena 2,5 mln. turų, 600 tūkstančių turi pilietybę, kartu ir teisę balsuoti, ir Vokietijos politikai atsižvelgia į jų įtaką. Tarp Vokietijos pilietybę turinčių turų yra nemažai verslininkų, užsiimančių prekyba, įtakingų žmonių. 5 ar 6 iš jų yra Vokietijos parlamento nariai. Manau, kad vyriausybės pasikeitimas Vokietijoje neturės įtakos šios šalies pozicijai Turkijos atžvilgiu.

Nepaisant to, kad Rusijos prezidento Vladimiro Putino vidaus politikoje vyrauja siekis centralizuoti valdžią, Tatarstano Respublika lieka vienu iš sėkmingiausiai besivystančių regionų, siekiančių sutvirtinti santykius su užsieniu. Kaip Jūs vertinate Turkijos

santykių perspektyvą su Rusija ir Tatarstanu?

Nenorėčiau komentuoti Putino vidaus politikos. Galiu konstatuoti, kad turime gerą verslą su Rusija ir Tatarstanu. Kazanėje atidarytas Turkijos konsulas, vyksta pasikeitimas turistais, plėtojasi kultūriniai ryšiai. Turkijos delegacija dalyvavo Kazanės Tūkstantmečio šventėje. Praėjusiais metais viena Turkijos kompanija derėjosi dėl naftos perdirbimo įmonės Tatarstane pirkimo.

Paskutiniu metu Lietuvos žiniasklaidoje – per televiziją ir spaudoje aktyviai aptarinėjamas mečetės Vilniuje statybos klausimas. Vilniaus totorių bendruomenės pirmininkas Adomas Asanavičius tvirtino, kad vienas Turkijos verslininkas pasiruošęs paaukoti lėšų mečetės statybai Vilniuje. Kas yra Jums žinoma šiuo klausimu?

Mes dirbome su Asanavičiumi tam tikrą laiką.

Norėtume, kad Lietuvos totorių diaspora turėtų atstovą, kuris pateisintų visų totorių bendruomenių lūkesčius.

Mečetės statyba – labai rimtas ir svarbus klausimas. Būtina išrinkti autoritetingų žmonių komitetą. Tai visų Lietuvos totorių bendruomenių, visų Lietuvos musulmonų, o ne vieno žmogaus reikalas. Tik tada valdžia su derama pagarba žiūrės į šios problemos sprendimą, kuris yra finansiškai ir juridškai sudėtingas. Jeigu jūs sudarysite komitetą, palaikomą visų bendruomenių, mes su juo bendradarbiausime.

Dabar yra Ramadano mėnuo. Greitai prasidės Ramadan bairamo šventė. Lietuvos totoriai musulmonai visada su dėkingumu prisimena Turkijos ambasadą indėlių mečėjų, religijos atgimimą, tikisi, kad šis bendradarbiavimas bus pratęstas.

Taip, mūsų ambasada visada padėjo ir ateityje padės Lietuvos musulmonams. Aš lankiausi beveik visose musulmonų bendruomenėse: Kaune, Keturiasdešimt totorių kaime, Alytuje, Visagine. Dar neteko būti Nemėžyje, tačiau būtinai ten važiuosiu. Per Ramadan bairamą planuoju vykti į vieną iš bendruomenių. Greičiausiai – į Raižius.

Turkijos ambasada išlaiko patarėją religijos klausimais. Tačiau jo paslaugomis Vilniaus kultūros centre, deja, naudojama mažai. Vadinasi, mes veltui investuojame pinigus. Jis reguliariai ten ateina, bet neturi ką mokyti. Mes finansavome klasės kambario remontą. Mūsų imamas gali labai profesionaliai mokyti religijos, mes taip pat turime galimybę mokyti vaikus turų kalbos, tačiau kultūros centro vadovai atsiuntė laišką, kad atsisako mūsų siūlomų mokytojų

paslaugų. Mes labai nepatenkinti situacija. Ten dvi valdytės. Reikia, kad Vilniaus kultūros centras turėtų vieną šeiminingą.

Naudodamasi proga, noriu pasveikin-

ti visus Lietuvos musulmonus su artėjančiu Ramadan bairamu ir palinkėti jiems geros sveikatos, gerovės, taikos, meilės ir sutarimo.

Ponia Šanivar, dėkoju Jums už inter-

viu. Savo ruožtu mėnraščio redakcijos, visų Lietuvos totorių vardu sveikinu Jus su ateinančia švente – Turkijos Respublikos diena ir linkiu sėkmės Jūsų kilnioje misijoje.

Ataskaitinis rinkiminis susirinkimas Kaune:

Audronė JAKUBAUSKIENĖ

Spalio 1 d. Kauno kultūros rūmuose totorių bendruomenei priklausančiose patalpose įvyko Kauno musulmonų religinės bendruomenės bei Kauno apskrities totorių bendruomenės visuotinis ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Nors minėtos patalpos nėra didelės, vis dėlto, deja, jų visiškai pakako. Kodėl taip sakau? Todėl, kad net ir nepaisant to, kad apie būsimą susirinkimą buvo pagal galimybes plačiai paskelbta, susirinko tradicinis kiekis tautiečių – 18 žmonių, neįskaitant svečių iš Vilniaus - Ado Jakubausko ir Alio Aleksandrovičiaus.

Pirmiausia revizijos komisijos pirmininkas Aleksas Rajackas ir jos narė Vilė Jakubauskienė perskaitė Kauno musulmonų religinės bendruomenės bei Kauno apskrities totorių bendruomenės revizijos aktus, kurie atspindi šių bendruomenių finansinę-ūkinę veiklą per apyskaitinį laikotarpį nuo 2000 03 25 iki 2005 10 01. Pabandysiu trumpai ją apžvelgti.

Į Kauno apskrities totorių bendruomenės banko sąskaitą per minėtą laikotarpį gauta apie devynis tūkst. litų, ir visi jie pervesti mokesčiams už mečetės apšildymą ir sunaudotą elektros energiją. 2000 ir 2001 metais buvo gauta po 1200 litų iš Muftiato, metais ilgiau šią bendruomenę rėmė Tautinių mažumų departamentas, kasmet atsiųsdamas apie 1000 Lt. O nuo 2002 metų Alio Aleksandrovičiaus iniciatyva gaunama parama iš UAB „Merlana“.

Kauno musulmonų religinės bendruomenės įplaukas sudarė tik gryniesi pinigai, kurių didžiausią dalį aukojo musulmonai iš užsienio, dalis lėšų išimtos iš mečetėje esančios aukų dėžutės, taip pat džiugu, kad prisideda ir vietiniai tikintieji bei arabų kraštų studentai. Iš viso per apyskaitinį laikotarpį įplaukų buvo apie 11 000 litų. Išlaidos sudarė apie 10 500 Lt. Gaila, bet ir šių pinigų liūto dalis išleista mečetės mokesčiams ir smulkiesiems remontams. Nors, žinoma, didelę dalį sudarė išlaidos bairamų vaisėms, vaikų kelionių transporto išlaidoms, orientui.

Vėliau abiejų bendruomenių pirmininkas Romas Jakubauskas papasakojo apie bendruomenių veiklą.

Pagrindinės bendruomenių veiklos

sritys: švenčių bei renginių organizavimas, vaikų mokymas ir išvykų organizavimas, paskaitos suaugusiems (jos vyksta kiekvieną sekmadienį mečetėje 14 val. Visi esate laukiami!) bei rūpinimasis mečetės reikalais.

Būtent apie mečetės problemas šiame susirinkime buvo kalbėta labai daug. Pirmiausia apie jos apverktiną būklę – vis dar vietomis kiaurą stogą, pelyjančias, drėgnas sienas, griūvantį minaretą. Nors per savo pirmininkavimo laikotarpį R. Jakubauskas įvairiausiais būdais stengėsi gauti pinigų mečetės remontui – kreipėsi į daugybę organizacijų ir pavienių asmenų, 2003 metais, atsiradus galimybei, padarė mečetės remonto detalią sąmatą – vis dėlto mečetė iki šiol atrodo taip pat. Jos remontui dar 2003 metais būtų reikėję 93 000 eurų. O šiandien tai kainuotų dar daugiau. Kitas klausimas, susijęs su mečete, yra jos elementari vidaus ir išorės aplinkos tvarka. Šiuo metu už ją asmeniškai niekas neatsakingas. Šaltuoju sezonu praktiškai kiekvieną savaitę ją nesiafišuodami tvarko Romo Jakubausko tėvai. Taip pat merginos, kurios lanko sekmadienines paskaitas, ir dar kas nors, negalintis praeiti pro dulkes ir šiukšles. Tačiau susirinkime buvo vieningai pritarta minčiai, kad reikalingas žmogus, kuris už nedidelį atlygį sutiktų mečetę tvarkyti nuolat ir būti už tai atsakingas. Kadangi pinigų bendruomenių išde tokiam reikalui trūksta, nutarta rinkti mokesť iš kiekvieno bendruomenės nario. Kaip jis bus renkamas ir kokio bus dydžio naujai išrinkti bendruomenių komitetai, bus sprendžiama artimiausiu metu. Galbūt tokiu būdu iš tiesų pavyks palaikyti mečetę bent jau švarią ir tvarkingą.

Taip pat nuskambėjo visiškai naujas pasiūlymas organizuoti mamų klubą. Tai ilgametės bendruomenės narės Jolantos

Selimavičiūtės-Hansen idėja. Tarkim, kartą per dvi savaites mamos, močiutės ar tėveliai rinktųsi drauge su vaikais (nuo 0 iki 5 metų), taip sudarydami galimybę jiems ir sau susipažinti ir bendrauti. Konkrečiau apie klubo veiklą reiktų spręsti patiems nariams, todėl visi susidomėję kviečiami sekti skelbimus šiame laikraštyje bei mečetės skelbimų lentoje ir dalyvauti.

Galiausiai susirinkime įvyko Kauno musulmonų religinės bendruomenės bei Kauno apskrities totorių bendruomenės pirmininkų ir komitetų perrinkimas. Religinės bendruomenės pirmininku perrinktas Romas Jakubauskas, išrinkti komiteto nariai: Aleksas Rajackas, Motiejus Selimavičius, Rozalija Bazarauskienė, Stepas Ščiuckas, Neli Mažitova ir Danielius Dzenajevičius.

Į Kauno apskrities totorių bendruomenės komitetą išrinkti Radikas Mažitovas, Vilė Jakubauskienė, Romualdas Makaveckas, Rožytė Sitdykovienė, Marytė Milkamanavičienė ir Ramūnas Radlinskas. Komitetas bendruomenės pirmininku patvirtino Ramūną Radlinską.

Naujųjų komitetų nariai nutarė artimiausiu metu rinktis į posėdį ir aptarti savo tolimesnių veiksmų planus.

Taigi po ilgoko ramybės periodo bendruomenių veikloje įvyko šoks toks sujudimas. Ar jis išsivystys į nuolatinę veiklą, ar ir vėl pamažu nuslops, priklauso tik nuo mūsų pačių aktyvumo. Todėl visus, kuriems nors šiek tiek įdomu ir rūpi, kviečiame nepatingėti ir neatidėlioti, užėiti į mečetę penktadieniais ar sekmadieniais 14 val. (tuo laiku ji būna atidaryta), skaityti skelbimus šiame laikraštyje, prisijunkti, dalyvauti, siūlyti savo idėjas. Nes, jeigu mes nepradėsime rinktis drauge ir apskritai kuo nors domėtis, tai visi šie susirinkimai, perrenkami vis nauji komitetai, naujos veiklos idėjos

Nuoširdžiai sveikiname

Švenčionių miesto gyventoją, Vilniaus apskrities totorių bendruomenės Švenčionių skyriaus pirmininkę Svetlaną Jakubovskąją – Mediancevą su gražiu keturiasdešimties metų jubiliejumi. Dėkojame Jums, gerbiama Svetlana, už aktyvią veiklą buriant mūsų tautiečius. Linkime stiprios sveikatos ir asmeninės laimės, bei neprarasti jaunatviško entuziazmo.

*Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga
Vilniaus apskrities totorių bendruomenė*

IBRAHIMAS KONOPACKIS

(1949 - 2005)

2005 m. rugsėjo pradžioje, eidamas 56-sius metus, Minske staiga mirė Ibrahimas Konopackis.

Velionis gimė ir išaugo Smilovičiuose, valsčiaus miestelyje 20 km į rytus nuo Minsko. Būdamas iš prigimties muzikalus, per visą mokymosi Smilovičių vidurinėje mokykloje laikotarpį grojo fleita miesto pučiamųjų orkestre, kuriam vadovavo jo dėdė Samuilas Konopackis.

Baigęs vidurinę mokyklą, įstojo į Minsko Maksimo Tanko pedagoginio instituto istorijos specialybę ir su pagyrimu ją baigė. Po instituto dvejus metus dirbo Minsko srities Červenės rajone kaimo vidurinėje mokykloje, kur mokė vaikus istorijos. Po to grįžo į savo aukštąją mokyklą, įstojo į aspirantūrą. Po kelerių metų apgynė kandidatinę disertaciją iš tuo metu naujos Tarybų Sąjungai tematikos - tautinių mažumų istorijos problematikos. Disertacijoje jis nagrinėjo totorių, kaip Uzbekijos tautinės mažumos, problemas. Aišku, pagrindinę vietą jo disertacijoje užėmė tada dar neliestas Krymo totorių klausimas.

Apgynęs disertaciją I. Konopackis buvo paliktas istorijos katedroje, kur iš pradžių dirbo asistentu, vėliau - vyresniuoju dėstytoju ir docentu. Parašė dvi knygas apie Baltarusijos totorius. Pirmąją jis rašė kartu su S. Duminu. Tai yra Baltarusijos totorių istorija. Antroji knyga parašyta drauge su Baltarusijos kultūros instituto profesorium A. Smoliku. Joje nagrinėjamos Baltarusijos totorių tradicijos, papročiai. Abi šios knygos sudaro praktiškai visa, kas parašyta apie Baltarusijos totorius. Šalia šių dviejų pagrindinių knygų I. Konopackis parašė ir keletą smulkesnių knygų. Tai „Pagal brolybės principus“ (Minskas, 1980),



„Religija ir cerkvė“ (Minskas, 1998). Jis parašė per 200 straipsnių į laikraščius ir žurnalus. I. Konopackis buvo Baltarusijos tautinių mažumų tyrinėjimo akademijos narys korespondentas.

Velionis labai aktyviai drauge su savo broliu Mustafa Konopackiu dalyvavo atstatant Smilovičių mečetę. Jie nupirko medinį namą, už surinktas Smilovičių totorių bendruomenės lėšas apmūryjo jį, pertvarkė vidų, pristatė prieangį ir minaretą. Tai buvo pirmoji Baltarusijoje atstatyta totorių mečetė. Labai žymus I. Konopackio indėlis atstatant Naugarduko, Lovčicų mečetes.

Velionis labai aktyviai dirbo su totoriais susijusį visuomeninį darbą. Jis buvo Baltarusijos musulmonų religinės bendruomenės pirmininko pavaduotojas ir Baltarusijos kultūros - švietimo bendruomenės „Al-Kitab“ pirmininko pavaduotojas. Abi šias pareigas jis atliko labai sąžiningai. Ne vienerius metus jis

leido religinės bendruomenės laikraštį „Žizn“ ir Baltarusijos pedagoginiame ir Kultūros universitetuose organizavo ir vedė 11 mokslinių konferencijų, skirtų įvairiems totorių gyvenimo Baltarusijoje klausimams.

Velionis I. Konopackis buvo stipri asmenybė. Man kartu su juo teko dalyvauti daugybėje totoriškų renginių, mes draugavome, jis dalyvavo visuose mūsų orientuose, aktyviai ten reiškėsi. Ypač mano atmintin įstrigo du ryškūs momentai. 1997 metais, atidarant Naugarduko mečetę, po oficialios dalies mes kartu su grupele totorių lankėmės Lovčicų kapinėse esantį piemenėlio Alijaus kapą. Tai vienas iš mūsų totorių stebuklų. Ibrahimas pasakojimas apie jo istoriją buvo nuostabus, paliko neišdildomą įspūdį visų mūsų širdyse. Po šio apsilankymo kiekvienas iš mūsų išsinešė širdyje savą to piemenėlio istoriją.

Kitas atvejis buvo 2001 m. Gdanske. Po vienos iš konferencijų mes apsilankėme Piasnicos miške, kur buvo sušaudytas lenkų pamario 12 tūkstančių inteligentijos būrys, tarp jų buvo ir iškiliausias tarpukario laikotarpio totorius Leonas Kričinskis.

Užžuvusius mes pasimeldėme. Pamaldas Ibrahimas vedė taip pakiliai, taip jausmingai, kad ne vieno iš mūsų akys prisipildė ašarų.

Tad mirus šiam iškiliam žmogui, kiekvienas pasimelskime už jo dvasią. Tegul jo gyvenimo kelias, jo portretas išlieka mūsų atmintyje. Tegul jo darbas lieka mūsų tolesnių kartų labui.

Lietuvos musulmonų religinės bendruomenės ir Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos vardu

Romualdas Makaveckas.

Į Lietuvą atkeliavo garbingas kino apdovanojimas

Dokumentinis filmas apie Lietuvos totorių bendruomenę „Murzų ainiai Lietuvos žemėje“ tarptautiniame musulmoniškojo kino festivalyje Kazanėje „Zolotoj minbar“ („Auksinis minbaras“), vykusiame š.m. rugsėjo 5 – 11 dienomis, laimėjo pirmą vietą už geriausią scenarijų dokumentinio kino kategorijoje ir buvo apdovanotas pagrindiniu prizų. Minėtame festivalyje rungėsi virš šimto kino juostų iš 18 šalių.

Filmo režisierius Leonidas Glušajevas dirba Lietuvos Televizijoje ir yra gerai žinomas iš ankstesnių savo darbų. Kuriant filmą daug prisidėjo Adas Jakubauskas ir Alijus Aleksandrovičius. Filmavimo grupė lankėsi pagrindinėse Lietuvos totorių gyvenamosiose vietovėse: Raižių, Keturiasdešimt totorių ir Nemėžio kaimuose bei Kaune. 2005 m. liepos 16 dieną ji pabuvojo Griunvaldo lauke, kur prieš 595 metus įvyko garsusis Žalgirio mūšis. Filme kalbinti doc. dr. Romualdas

Makaveckas, doc. dr. Galina Miškinienė, prof. hab. dr. Tamara Bairašauskaitė, jėjimo treneris Jonas Chaleckas, Mustafa Gembickis, Fatima Šantrukova, Alikas Melechas, Motiejus Abunevičius, dr. Adas Jakubauskas, panaudoti bendruomenės kronikos kadrai, medžiaga iš privačių archyvų. Kino juosta sukurta per rekordiškai trumpą laiką – pradėta 2005 m. gegužę, baigta – liepos viduryje.

Pagal režisieriaus sumanymą filme Lietuvos totoriai patys pasakoja apie save: gilinaisi į istoriją, masto apie ateitį. Jame taip pat parodyti Lietuvos totorių architektūros paminklai – mečetės, kapinės – mizarai, Lietuvos totorių folkloras. Filmo trukmė – 52 minutės. Lapkričio mėnesį jį ketinama pristatyti Vilniaus visuomenei. Vėliau jis bus demonstruojamas Kaune ir Alytuje.

"LT" informacija

Літвыя фотарыі

ИБРАГИМ КАНАПАЦКИЙ

(1949 - 2005)

В начале сентября 2005 г. на 56 году жизни, в Минске, скоропостижно скончался Ибрагим Борисович Канапацкий.

Он родился и вырос в местечке Смиловичи, в 20 км восточнее Минска. Обладая музыкальными способностями, в годы учебы в Смиловичской средней школе играл на флейте в городском духовом оркестре, которым руководил его дядя Самуил Канапацкий.

По окончании средней школы И.Канапацкий поступил на исторический факультет Минского педагогического института имени Максима Танка, который закончил с красным дипломом. После института, поработав два года учителем истории в сельской школе Червенского района Минской области, вернулся в свою «alma mater» и поступил в аспирантуру, где через несколько лет защитил диссертацию на соискание ученой степени кандидата исторических наук по новой в те годы в Советском Союзе проблематике - истории национальных меньшинств. В его диссертации рассматривались проблемы татар как национального меньшинства в Узбекистане, причем, основное место занимали вопросы истории крымских татар, которые были еще не совсем поощряемы.

После защиты диссертации И.Канапацкий работал в своем институте на кафедре истории в качестве ассистента, позже – старшего преподавателя и доцента. Он - автор ряда историко-культурных очерков, изданных отдельными книгами, и двух научно-популярных книг в соавторстве. Вместе с московским исследователем С. Думиным И.Канапацкий написал книгу «Белорусские татары: прошлое и современность» (Минск: Польшья, 1993 г.), а вторую книгу - о культуре белорусских татар - написал в соавторстве с профессором Белорусского института культуры А.Смоликом. Кроме того, И.Канапацкий – автор более 200 статей в газетах и журналах.

За научную и общественную деятельность И.Канапацкому было присвоено

звание члена-корреспондента Белорусской академии проблем национальных меньшинств.

Ибрагим Канапацкий вместе с братом Мустафой участвовал в восстановлении Смиловичской мечети, которая стала первой возрожденной мечетью в Белоруссии. Также он внес большой вклад в восстановление мечетей в Новогрудке и Ловчицах.

И.Канапацкий со всей душой отдавал себя общественной работе в татарской диаспоре, был избран заместителем председателя Белорусской мусульманской религиозной общины и заместителем председателя Белорусского культурно-просветительского общества «Аль-Китаб». Многие годы издавал газету религиозной общины «Жизнь», организовал 11 научных конференций, посвященных истории, культуре, религии белорусских татар

Ибрагим Борисович Канапацкий был сильной личностью. Он всегда выделялся своей энергией, интеллектом, преданностью своему делу. Мне приходилось с ним участвовать во многих татарских мероприятиях, конференциях, ориентах, во время которых мы быстро нашли общие интересы и сдружились.

Особенно памятными мне стали два момента. В 1997 году после официаль-

ного открытия Новогрудской мечети с группой татар посетили Ловчицкую мечеть и кладбище, где находится могила пастушка Алия – одного из героев татарских легенд. Рассказ Ибрагима о его истории был прекрасен и оставил неизгладимое впечатление в наших сердцах. После посещения могилы пастушка каждый из нас уносил в своем сердце его историю.

Хорошо помнится 2001 год в Гданьске. После одной конференции мы посетили Пясницкий лес, где были расстреляны 12 тысяч польских интеллигентов из приморья. И.Канапацкий напомнил, что в их числе был известный, заслуженный татарин межвоенной Польши Леон Кричинский.

Мы совершили намаз за умерших. Общий намаз вел Ибрагим Канапацкий так вдохновенно, возвышенно, что у многих из нас на глазах выступили слезы.

Помолимся все за душу Ибрагима Канапацкого – человека большой души и сердца.

Пусть его жизненный путь, его образ будут всегда в нашей памяти.

Пусть найдут продолжение его труды на благо народа и будущих поколений.

От имени Литовской мусульманской религиозной общины и Союза общин

Вечер татарской культуры в Каунасе

29 сентября 2005 г. в Каунасском центре культуры национальностей состоялся Вечер татарской культуры. Гостям мероприятия были представлена фотовыставка, посвященная истории поселения татар на землях Великого княжества Литовского, которая была открыта еще в июле. Также состоялась презентация "Каталога рукописей литовских татар", который составила доцент Вильнюсского университета, доктор Галина Мишкинене вместе со своими магистрантами Е.Покровской и С.Намавичюте. Мероприятие украсили своим пением солистки фольклорного ансамбля деревни Кятурядшимт тоторию "Очкон"

Л.Якубаускайте, Л.Монкевич и Е.Шабанович. Руководитель ансамбля - Ф.Буйновска.

В Вечере татарской культуры приняли участие около ста человек, в том числе представители других национальных общин Каунаса - немецкой, польской, всех, кому интересны культурные традиции нашего народа. В этом празднике принял участие председатель Союза общин татар Литвы д-р Адам Якубаускас.

Инициатором этого вечера стал директор Центра культуры национальностей "ЛТ" информация

Праздник «Сабантуй» в Литве

Лилия АЛИМОВА

Секретарь татарской общины «НУР» г. Клайпеды

В начале лета, 4 июня, на живописном берегу озера Друкшяй возле деревни Тильже татарской общиной города Висагинас, в предверии 1000-летия Казани был организован традиционный национальный праздник «Сабантуй», в котором приняли участие представители татарских общин городов Паневежиса, Вильнюса, Клайпеды, Каунаса, Алитус, Швенчонис, Утена, а также делегации Латвии, Эстонии, Германии, Польши, Украины, Белоруссии, представители городских властей Висагинаса, Департамента национальных меньшинств и миграции, посольства Турции. Из Республики Татарстан приехала лауреат международных конкурсов, солистка Государственного театра оперы и балета им. Мусы Джалиля Гульнара Мурзиева. Ведущими праздника было зачитано приветственное письмо президента Республики Татарстан Ментимира Шаймиева.

«Сабантуй» - татарский народный праздник, корни которого уходят в глубокую древность и связаны с земледелием. «Сабан» в переводе с татарского означает плуг, а «туй» - праздник. «Сабантуй» (праздник плуга) проводится летом после завершения весенних полевых работ, сева зерновых культур. «Сабантуй» - это выражение любви татар к земле-кормилице и крестьянскому труду.

Недалеко от озера, в специально отведенном, обустроенном и украшенном месте, которое называется на татарском языке «майдан», татарская община города Висагинас организовала этот замечательный праздник. Здесь были татарские песни, пляски, народные игры, состязания, призы и подарки победителям. Посередине майдана был вкопан высокий деревянный шест, который предстояло покорить смельчаку и ловкачу и получить приз - национальные кожаные сапоги ручной работы. Перед началом соревнований было организовано чаепитие с традиционными татарскими угощениями: чак-чак, эчпэчмак, перемяч.

По старинной традиции, каждая семья приносит с собой на праздник «Сабантуй» подарок. Во время чаепития люди представлялись перед присутствующими и вешали свои подарки на символическое дерево «Сабантуя».

В солнечный, жаркий летний день весело прошел праздник. Трудно измерить, сколько было положительных эмоций во время проведения традиционных состязаний: бега в мешках, боя мешками, набитыми сеном на деревянном коне, бега с ведрами воды на коромыслах и других.

После состязаний начался концерт с участием фольклорного ансамбля «Мирас» города Висагинас, солистки оперного театра, гости из 1000-летней Казани, Гульнара Мурзиевой, дипломантки конкурса «Татарская песня-99» из Эстонии Изиды Галимовой. Нашу Клайпедскую татарскую общину представлял самостоятельный коллектив, который спел три татарские народные песни. Это было их первое публичное выступление.

«Сабантуй» закончился перетягиванием каната и игрой в футбол. Пальму первенства никак не хотели уступать друг другу сборные Висагинаса и Клайпеды. Обе попытки перетянуть канат на свою сторону закончились тем, что канат рвался, и команда Клайпеды осталась должна команде Висагинаса 2 каната. Игра в футбол также не выявила победителя. Победа дружба. А дружба на самом деле победила, поскольку «Сабантуй» перешел национальные границы и стал, тем самым, праздником дружбы, так как в нем участвовали представители разных народов: татары, литовцы, русские, марийцы.

«Сабантуй» прошел очень организованно. Все участники возвращались домой с хорошими впечатлениями, а победители в соревнованиях - с наградами. Все признавались, что не прочь



Участники Праздника



Фрагменты традиционных состязаний

были бы поучаствовать в таком празднике еще раз.

Наша делегация выражает огромную благодарность генеральному консульству Российской Федерации в городе Клайпеда и лично генеральному консулу Михаилу Петровичу Торшину, а также Департаменту национальных меньшинств и миграции Литовской Республики за финансовую поддержку праздника.

«Потомки мурз на литовской»

Документальный фильм о литовских татарах "Потомки мурз на литовской земле" получил главный приз на международном кинофестивале в Казани, который состоялся в начале сентября с.г. Режиссер фильма Леонид Глушаков работает в литовском ТВ и уже известен как автор многих документальных кинолент. В создании сценария и съемках приняли участие Адам Якубаускас, Алий Александрович. Съемки прошли в местах компактного проживания литовских татар: деревнях Кятураядшимт тоторю, Райжяй, поселке Нямежис, в Каунасе, на поле Грюнвальдской битвы 16 июля.

В кинофестивале приняли участие более 100 фильмов из 18 стран.

"ЛТ" информация

В ПОИСКАХ СОЛНЕЧНОГО ЛУЧА В МЕЧЕТИ

Галим СИТДЫКОВ

В редакцию газеты «Летувос тоторяй» пришло «открытое письмо» председателя Немежской татарской общины Айши Ильясевич.

Письмо А.Ильясевич вызвало необходимость автору этих строк лично побывать в деревне Кятурясдяшимт тоторяй (Сорок татар) и поселке Немежис, чтобы проверить точность изложенных фактов, версий.

В начале заметим, что автора письма возмутило якобы включение в список организаций, входящих в Союз общин татар Литвы, Немежанской общины. Во время личной беседы с Айшой стало известно, что она этого номера газеты, где опубликованы списки татарских общин с фамилиями и телефонами председателей даже не видела. Следовательно, писала об этом с чужих слов. Кому-то, что-то показалось. Фактически никому в голову не приходило включать Общину татар Немежиса в список Союза. Все, кто читали газету без предубеждения и видели список, подтверждают это. Там же четкой, ясной линией отделены друг от друга общины, входящие в Союз и те, которые не входят.

Точно также, поддавшись распространяемым слухам, Айша Ильясевич утверждает, что «в мечети деревни Кятурясдяшимт тоторию сквозь щель в стене светит солнце, свистит ветер, рвется холод». Об этой же нелепице написал в своем письме в редакцию газеты «Литовский курьер» имам Вильнюсской религиозной общины Микас Халяцкас. Весьма прискорбно, что на старости лет уважаемый религиозный деятель литовских татар решил осквернить свое имя откровенной клеветой. Да будет к нему милость Аллаха. К сожалению, так уж устроены люди: когда начинают ссориться, то не могут остановиться, применяя при этом самые последние мерзости.

Алий Александрович – заместитель председателя Союза общин татар Литвы – подвез меня в эту деревню 17 сентября. Мы тщательно осмотрели мечеть снаружи и внутри. Был солнечный день. Я убедился в том, что никакие солнечные лучи в мечеть снаружи не пробиваются, нет нигде даже признаков щелей, откуда мог бы продувать ветер, проходить холод. Сквозь окна солнечные лучи прекрасно освещали мечеть, и было видно без труда, что на окнах и по углам полно паутины. Ничего удивительного, если люди собираются в мечети несколько раз в год. Снаружи, с солнечной стороны, следовало бы подбить кое-где шелевку, а с теневой стороны подчистить зеленую плесень.

Вопрос, кто это должен делать, остался открытым. Мы залезли под крышу мечети, надеясь там обнаружить следы дождя. Обнаружили чуть заметные подтеки под минаретом. Кто должен позаботиться, чтобы под минаретом не подтекало? Может надо воскресить тех мужчин, которые 13 лет назад реставрировали мечеть и что-то недоделали? Рано ушли на покой. Среди живых не осталось ни одной души, способной позаботиться о мечети. Зато клеветников достаточно.

Неоднократно трубил о щелях в стене этой мечети, сквозь которые пробивается солнце, председатель общины татар Вильнюса Адомаас Асанавичюс. Остается удивляться, как у таких солидных людей поворачивается язык, так откровенно врать. Видимо они не верят в то, что Аллах видит и слышит их вранье.

Еще 13 лет назад они же сочинили миф о том, что новые бревна для мечети были заменены на гнилые. В результате такого обвинения якобы покончил с собой председатель общины деревни Кятурясдяшимт тоторию Вильчинскис.

Никому в голову не пришло проверить, а не был ли он под таким видом убит, поскольку были у него и другие неприятности в жизни, причем, по-серьезнее, чем клевета отдельных «единоверцев».

Любопытно, что корреспондент газеты «Летувос жинес», тоже недавно побывав в деревне, осмотрев мечеть и поговорив с людьми, убедилась в том, что мечеть в нормальном состоянии. Люди объяснили ей такие слухи тем, что старшее поколение руководителей не желает уступать место молодым.

В своем «открытом письме» Айша Ильясевич пишет, что на собрании общины принято решение пожертвовать всем немежанским татарам – даже пенсионерам – по 500 литов (около 180 долларов) на строительство парафиального дома. Как стало известно из разговоров с людьми, кто сколько смог, пожертвовал на дом. Кто-то отказался, поскольку не уверен, куда пойдут деньги. Кто-то не имеет для этого возможности. По словам Айши собрано около 20 тысяч литов.

Для сбора средств на строительство парафиального дома в Немежисе резко увеличена плата за место на кладбище – с местных до 300-400 литов, а с посторонних (жителей Вильнюса) до 1200 литов (около 350-400 долларов).

Такой случай произошел в сентябре. Родственникам покойной было сказано: «Нет денег, идите на польское кладбище». В деревне Райжяй, например, вообще денег за место на кладбище не берут. Может быть, какая-то скромная плата и нужна за место, но не такие же деньги! Собирать деньги на строительство парафиального дома с покойников – по меньшей мере безнравственно. В ходе беседы стало ясно, что человек, который потребовал 1200 литов, осознает, что перегнул.

В таких вопросах должен сказать свое слово муфтий Рамазан Криникис. Однако, видимо, молодость и неопытность не дают ему возможности реально оценить ситуацию. Умение читать Священный Коран и молитвы на арабском языке еще не означает истинной религиозности и понимания значения соблюдения религиозных и моральных принципов.

Айша Ильясевич в своем письме выразила возмущение тем, что на собрании в Вильнюсе прозвучала критика: «мечеть в Немежисе бывает редко открытой». Беседы с людьми подтвердили это.

Есть у нее в Немежисе и сторонники, и противники, поскольку Айша Ильясевич все-таки не «сидит» на своей должности, но что-то делает, организует.

В личной беседе с Айшей стало ясно, что есть у нее и более понятная причина, кроме слухов, которые столь любезны доверчивым людям, для того, чтобы высказать критику в адрес каунасских и алитусских собратьев по нации и вере. Хотя они носят скорее субъективный характер, однако имеют место. Вполне справедливо возмущает ее взгляд «сверху» на татар Вильнюсского края со стороны отдельных (подчеркиваю – отдельных, а не многих) каунасцев и алитусцев. Никуда от этого не денешься. В этом проявляется недостаток общей культуры.

Автор письма просила опубликовать его полностью.

Однако то вранье или искажение фактов, которые допустила в своем письме, вольно или невольно, Айша Ильясевич, не позволяет этого. Но прокомментировать его, опираясь на расследование изложенных версий, мы сочли необходимым.

Рамазан - Байрам в деревне Сорок Татар в 1925 г.

Фатима ШАНТРУКОВА – ЩУЦКАЯ



Этой фотографии 80 лет. В Сорок Татар на праздник Курбан – Байрам тогда приехал Муфтий татар Речи Посполитой д-р Якуб Шинкевич. Имамом Сорок Татарской мечети в те годы был Самуил Селимович, родом из деревни Райжяй (Рейжи). Мезимом – Ян (Яхья) Кенский, житель околицы Сорок Татар.

На праздник приехали гости из Тракай, Афиндзевичей, Казакларов, Петкенишек. Собрались также местные жители Полтаракевич Стефан с женой, сыном и дочерью. Его однофамилец Полтаракевич Яхья с женой Амелей, Базаревич Бекир с женой Фелей, Ясинский Иван Тамерланович с женой Галимой (позже он был вывезен в Сибирь), Радкевич Иван с женой Женей, Милькаманович Роман (его маленькая дочь Соня на руках у тещи), Шабанович Алей Мустафович с сыном

Халилем, невесткой Женей и внуком Степой (он сидит с правой стороны, мальчик лет шести). В центре фотографии, чуть ниже муллы и мезима, на траве сидит Амурат Ясинский. Слева, около него – Бронислав Ильясевич из Тракай. На празднике присутствовали А. Лебедь с женой Занией, Амеля Сафаревич, Розалия Соболевская. Из Казакларов приезжали Байрашевские, Богдановичи, Корицкие.

В Сорок Татарах тогда жили роды Сулькевичей, Токошей, Александровичей, Мелехов, Беганских и др.

В те годы о браках татар из различных общин свидетельствует такие факты: Милькаманович Роман родом из Райжяй женился на местной девушке Полтаракевич Фели. У них были две дочери и сын Степан – отец Оксаны, жены Рустема Курмача, имама из Турции.

У имама Селимовича, тоже уроженца Райжяй, было четверо сыновей: Адам, Ян, Левусь и Константин, а также две дочери – Мерьема и Ева. Ева стоит с левой стороны. Мерьема вышла замуж в Мурлинку за Якубовского Якуба Селиховича. В Немеже учила детей арабскому письму. Сын Константин жил в Григишках.

Уже давно умерли эти замечательные люди, которых мы видим на этой старой фотографии, но остались жить их дети, внуки и правнуки. Может кто – нибудь внимательно посмотрев на этот снимок призадумается о своих корнях и происхождении и займется составлением своей родословной. Да поможет им Аллах.

Время летит быстро. В деревне и ее окрестностях поселились новые татарские семьи и появились фамилии Асанавичюсов, Гембицких, Щуцких, Рейжевских, Радецких, Мухарских, Якубаускасов и др.

Внук имама Селимовича Леонид тоже вернулся к своим истокам – строит дом в Сорок Татарах. Его сын Константин учится в Уфе, он будущий имам. Как видно пошел по стопам своего прадеда.

Послесловие: до войны при мечети был общинный дом. В нем жили муллы, учили детей. Там можно было совершать ритуальные обряды, принимать гостей, проводить собрания. Советская власть у общины этот дом отобрала. Сейчас негде встретиться молодежи, репетировать детям. Обращаюсь ко всем мусульманам и людям доброй воли с просьбой поспособствовать в строительстве дома. Мечта всех

В мире книг

ИСТОРИЕЙ И КУЛЬТУРОЙ ЛИТОВСКИХ ТАТАР И КАРАИМОВ ИНТЕРЕСУЮТСЯ СЕЛЬСКИЕ ТУРИСТЫ

В начале сентября в Варшаве из печати вышел 7-й том «Проблем развития сельского туризма в Вильнюсском крае, в Мазовии и Подлясье» – специальное издание посвященное истории, культуре и общественной жизни литовских татар и караимов в Литве и Польше.

Эта книга стала следствием научно-практического семинара, состоявшегося прошлой осенью в Литве и Польше, на котором его участники – историки, социологи, филологи, специалисты по культуре и туризму – обсудили проблемы развития сельского туризма в регионе, поделились своими знаниями и опытом о тех исторических и культурных памятниках татар и караимов, которые представляют интерес для сельских туристов в Вильнюсском крае, в Подлясье и Мазовии. В практической части семинара состоялись экскурсии по историческим местам Вильнюсского и Тракайского района, в ходе которых его участники посетили Тракайский исторический музей, Караимскую синагогу, мечети в деревне Кятурясдяшимт тоторю, поселке Нямежис, старинные татарские кладбища, а также дворцы графа Тышкевича, которые представляют историческую,

архитектурную и культурную ценность. Кроме того, участники семинара познакомились с хозяйством одного из собственников усадьбы, предназначенной для приема и обслуживания сельских туристов.

Историю, культуру, религию, обычаи и традиции, общественную деятельность татар Литвы в книге отражают статьи: Галима Ситдыкова «Литовские татары: история и современность», Галины Мишкинене «Культура литовских татар», Адаса Якубаускаса «Быт и старинные обычаи литовских татар», Натальи Насибовой «Языковая ситуация и этническое самосознание литовских татар деревни Сорок татар», Адаса Якубаускаса и Ромуальдаса Макавяцкаса «Общественные организации литовских татар в 1988-2004 гг.»

Книга объемом более 200 страниц, с прекрасной полиграфией, цветными фотоиллюстрациями является настоящим подарком для сельских туристов, а также для всех, кто интересуется историей и культурой своего края.

Kazanės tūkstantmečio auros įtakoje

(Atkelta iš 3-čio psl.)

Reikia pabrėžti dar vieną labai svarbų mūsų delegacijai momentą. Tai bendravimas su vietos totoriais ir svečiais. Mes bendravome su Krymo totoriumi, Ukrainos Aukščiausiosios Tarybos nariu Refatu Čubarovu. Ypač įdomūs buvo naktiniai pokalbiai su juo nacionaliniu klausimu prie kavos puodelio, juolab kad jis gerai pažįsta Baltijos šalis, išmano situaciją jose, nes ilgą laiką gyveno Rygoje. Be galo įdomu buvo bendrauti su chanų Girėjų ir kunigaikščių Jusupovų palikuone Lala Jusupova, kuri gyvena Azerbaidžane ir dirba televizijos žurnaliste. Tikimės, kad interviu su ja išspausdinsime viename iš artimiausių „LT“ numerių. Malonu buvo bendrauti su Kazanės poete Bike Rachmonova (Faizullina), kuri padovanavo mums savo poezijos rinktinę. Su sielos virpesiu mes stebėjome švenčių atspindį jos akyse, jos rūpestį, kad svečiai pamatytų tą pačią Kazanę, kurią mato ji. Stiprų įspūdį paliko susitikimas Kazanės Kremliuje su senute geografe Kazanės universiteto dėstytoja Firdaus Salichova. Ji mums pasakojo istoriją, susijusią su Siujumbike bokštu, apie jo ypatybes, konstrukcinį ryšį su Babilono bokštais. Kartu paaiškino apie bokšto pagrindo karstinę žemės prigimtį, apie darbus, turinčius apsaugoti jį nuo tolesnio svirimo. Jos pasakojime jautėme meilę savo miestui, savo tautai. Aišku, tokie susitikimai neišdyla

iš atminties ilgai, nes didžiausia jų vertė – pažintys su naujais įdomiais žmonėmis.

Ir gale šaukštas deguto visiems tokio pobūdžio renginiams, ne tik Kazanės jubiliejui.

Kazanės informacinėje televizijos programoje „Miestas“ į gyventojų apklausą atėjo pageidavimas: „tegu greičiau visa tai baigiasi, mums nusibodo sėdėti savo vasarnamiuose“... Laikraščio „Vakarinė Kazanė“ atliktoje apklausoje 146 iš 526 apklaustųjų atsakė, kad jie yra svetimi šioje šventėje. Aišku, nemaža dalis su nekantrumu jos, ypač Rusijos prezidento atvykimo, laukė. Dalis valdžios „nuskriaustųjų“ ruošėsi piketuoti miesto Rotušę. Bet rugpjūčio 26 d., kai prezidentas atvyko, jo kortėžas ribiniu greičiu praskriejo per miestą, niekas net nepastebėjo, kaip jis įėjo į Rotušę. Nebuvo nei nuskriaustųjų, nei svajojusių jį pamatyti. Visą miestą apsupto 15 tūkstančių milicininkų armija. Tai padaryta neatsitiktinai, ypač vertinant galimus teroro aktus, miesto vachabizacijos

lygį. Aišku, Kazanė – ne Čečėnija, bet yra Rusijos centre ir bet kokie nesankcionuoti įvykiai galėjo baigtis liūdnei.

Tenka konstatuoti, kad po švenčių miestiečiai gali džiaugtis gražiai sutvarkytu, atnaujintu miestu, išspręstomis transpor-



Bendruomenės kronika

Totorių kultūros vakaras Kaune

2005 m. rugsėjo 29 d. Kauno įvairių tautų kultūrų centre (Šv. Gertrūdės g. 58) įvyko totorių kultūros vakaras. Renginio metu miesto visuomenei buvo pristatyta fotografijų paroda, skirta totorių išikūrimo Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje 600 metų jubiliejui, kuri čia buvo eksponuojama nuo liepos mėnesio. Taip pat buvo pristatyta knyga „Lietuvos totorių rankraščių katalogas“, kuri sudarė Vilniaus universiteto docentė dr. G. Miškinienė su savo magistrantėmis J. Pokrovskaja ir S. Namavičiūte. Šio teminio vakaro, skirto vienai seniausių Lietuvos etninių grupių, sumanytojas ir rengėjas buvo šio centro direktorius Dainius Babilas.

Renginyje dalyvavo ir susirinkusiems dvi dainas sudainavo Keturiasdešimt totorių kaimo vaikų ir jaunimo folkloro kolektyvo „Očkon“ dainininkės L. Jakubauskaitė, L. Monkevič ir E. Šabanovič. Merginas iš Vilniaus atlydėjo šio

kolektyvo meno vadovė F. Buinovska.

Į renginį susirinko arti šimto svečių ir mūsų tautiečių, gyvenančių Kauno mieste. Jį pradėjo ir vedė KITKC direktorius D. Babilas bei Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas dr. Adas Jakubauskas. Susirinkusiems buvo trumpai papasakota apie Lietuvos totorių kultūrą ir tradicijas, po to pristatyta paroda ir katalogas.

Totorių kultūros vakare dalyvavo LTBS pirmininko pavaduotojai A. Aleksandrovičius, doc. dr. R. Makaveckas, doc. dr. J. Ridzvanavičius.

Jau tapo gražia tradicija, kad pas Lietuvos totorius svečiuojasi ir kalbą pasako Kauno miesto savivaldybės Kultūros ir švietimo komiteto pirmininkas, praeityje garsus krepšininkas Gediminas Budnikas. Šįkart jis buvo ne vienas – parodos ir knygos pristatyme dalyvavo ir šio miesto savivaldybės Kultūros ir švietimo departamento kultūros skyriaus vyr. specialistė J. Jociuvienė.

Susirinkusius maloniai nustebino žinomas Kauno dainininkas V. Chomanskis, kuris atliko labai romantišką totorių liaudies dainą totorių kalba. Beje, kaip jis pats teigė, jaunystėje jam keletą metų teko gyventi Kazanėje. Šį kūrinių garbus atlikėjas skyrė savo klasės draugui Romualdui Makaveckui.

Antroje renginio dalyje buvo pristatytas Lietuvos totorių kulinarinis paveldas: svečiai galėjo paragauti garsių šimtalapių ir apeiginių paplotėlių – džaimų.

Čia vertėtų pažymėti, kad prie renginio organizavimo didele dalimi prisidėjo gerbiamos Kauno apskrities totorių bendruomenės narės Marytė Milkamanavičienė bei Rozalija Bazarauskienė. Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos vardu nuoširdžiai joms dėkojame už įdėtą triušą.

Totorių kultūros vakarą filmavo „Penktas kanalas“, apie jį papasakojo Kauno radijas.

"LT" informacija

Apie mūsų problemas laikraštyje "Lietuvos žinios"

Lietuvos musulmonai renkasi vietą mečetei

Mečetės statybos projektui Lietuvos musulmonai tikisi sulaukti musulmoniškų šalių paramos. Anksčiau buvo planuojama mečetę statyti Vilniuje, prie Kino studijos Antakalnio gale, tačiau bendruomenės atstovams nepavyko susitarti su sostinės savivaldybe. Ši pasiūlė šešias kitas vietas.

Lietuvos musulmonų muftijus Romualdas Krinickis „Lietuvos žinioms“ sakė, kad jau parengtas ne tik projektas, bet ir pakaks pinigų jam įgyvendinti, nes rėmėjų netrūksta. Muftijui patinka turkiško stiliaus mečetės.

Tačiau į kelias senąsias medines mečetes, statytas vietos meistrų, žmonės susirenka tik kelis kartus per metus.

Brigita BALIKIENĖ

Su Lietuvos musulmonų sunitų dvasinio centro – muftiato – valdybos pirmininku muftijum Romualdu Krinickiu kalbėjome ne tik apie mečetę, nors lietuviškojo islamo interneto svetainėje jos būtinybė labai pabrėžiama: „Gyvybiškai svarbus uždavinys – pastatyti mečetę Lietuvos sostinėje Vilniuje, kur gyvena daugiausia totorių.“

Mečetės statybos projektui Lietuvos musulmonai tikisi sulaukti musulmoniškų šalių paramos.

Minske jau stato

- Dar prieš porą metų buvo kalbėta, kad mečetė bus statoma prie Kino studijos Antakalnio gale, berods Lizdeikos gatvėje. Ar tie planai jau sugriuvę?

- Tie mūsų bendruomenės atstovai, kurie užsiima mečetės reikalais, niekaip nesusitaria su savivaldybe. O miesto galva net ir nusistebėjo: „Taigi turite Žvėryne mečetę...“ (Žvėryne stovi karaimų kenesa - LZ.)

- O projektas yra?

- Projektas yra, pinigų yra (rėmėjų tiek, kad galime išsirinkti geriausius), mes nieko neprašome, tik vietos. Lizdeikos gatvėje neleidžia statyti, nes ten miškas, tektų kirsti medžius.

- Ką toliau darysite?

- Mums dar reikia ir savas problemas išspręsti. Keliasdešimt tūkstančių litų jau išleista projektui konkrečioje vietoje, nors dabar jau aišku, kad ten mečetė tikrai nebus statoma. Dabar savivaldybė pasiūlė šešias vietas, bet kiekviena tokio dydžio, kad ten tik garažas tilptų. Nurodyta, kad pastatas būtų ne aukštesnis kaip dviejų aukštų. Beje, Vilnius - viena iš 50 pasaulio sostinių, neturinčių mečetės.

- Lietuvoje iki šiol tebeveikiančios senos mečetės yra gana kuklios. Tačiau ar jų nepakanka?

- Visos medinės, kitokių statyti neleido. Vietoj minareto - tik bokštelis ant stogo. Yra kelios mečetės kaimo vietovėse, tik kas iš to - tikrų parapijų nėra, žmonės susirenka tik kelis kartus per metus į svarbiausias šventes. Aplankykite ir įsitikinsite, kokios jos neturtingos, nedidelės. Jas statydavo vietiniai meistrai, todėl kartais primena lietuviškas bažnytelės ar rusų cerkves. Dažniausiai tai kvadratinės formos pastatai su kūginiais stogais. Virš stogo - nedidelis bokštelis - minaretas, papuoštas pusemėniu ir

penkiakampe žvaigžde.

- Bet Kaune mečetė visai kitokia!

- Ją pastatė tik 1939 metais.*

- Neseniai į 40-ties totorių kaimą vykau vieno musulmono paprašyta: prašė parašyti, kad ten remontuojant mečetę išvogtos statybinės medžiagos, o vietos žmonės sakė, kad viskas tvarkoj, ir net teigė problemą esant kita - neva senieji totorių bendruomenės vadovai nenori atsisakyti valdžios ir visaip trukdo kitiems.

- Yra įvykęs tam tikras totorių bendruomenės skilimas. Yra du lyderiai. Ir vienas, ir kitas nori vadovauti.

- Jūs - dvasinis vadovas, jūsų žodis turi būti paskutinis!

- Ne kažin kiek galių turiu. Štai ir šios patalpos Vivulskio gatvėje, kur kalbamės, kur penktadieniais, renkamės maldai, oficialiai priklauso Vilniaus krašto totorių bendruomenei, ne musulmonams, nors nuomą mes mokame. Jei čia būtų įregistruoti maldos namai, valdžia, gal nebūtų leidusi tame pačiame name atidaryti naktinio klubo, dėl ko labai stebisi mūsų svečiai.

- Kokią mečetę norėtumėte statyti Vilniuje? Kokios jums patinka?

- Man patinka turkiško stiliaus mečetės, kokios stovi Stambule. Turkija mums ir finansiškai padės. Minske mečetę stato Saudo Arabija. Statybos eiga lėta, nes Baltarusijos valdžia naudoja progą ir vis užkrauna visokių mokesčių, kad ta progą papildytų savo kišenei.

Ar atsilaikys švelnūs Lietuvos musulmonai

- Jūs - Vytauto totoriai. Šimtus metų gyvenate Lietuvoje, gatvėje jus nelabai ir atskirsi nuo lietuvių. Nors esate musulmonai, bet ne kiek nepanašūs į tuos radikalius islamo karius, kurie drebi na pasaulį. Į Lietuvą dabar atvažiuoja ir kitokių musulmonų. Kaip jūs su jais bendraujate?

- Taip, mes skiriamės nuo kitų pasaulio musulmonų, nes nemokame savo kalbos. Ir dar kitokių skirtumų yra. Į atvažiuojančiuosius žiūrime atsargiai. Jie atklysta su savo bėdomis ir dar bando mus mokyti. Net ir su vietos žydais mūsų santykiai kitokie. Su Alperavičiumi ar rabinu nesibučiuojame, bet normaliai sugyvename. Jų čia mažai ir mūsų mažai. O atvykėliams viskas kitaip atrodo. Kabinasi jie už tos Lietuvos.



Muftijus Romualdas Krinickis

Nežinau, kaip toliau bus.

- Kas gausiau susirenka į penktadienio maldą - vietiniai ar atvykėliai?

- Pastaraisiais metais ir vietinių daugiau ateina.

- Nė karto nepastebėjau, kad vietinis musulmonas penkis kartus per dieną melstųsi...

- Gal tik vienas kitas taip elgiasi. Niekas nekontroliuoja - tai yra žmogaus ir Dievo reikalas. Be abejo, atvykėliams iš arabų kraštų toks tikėjimo papročių laisvumas gali atrodyti keistas, jie apskritai tiesiog iš nieko kuria problemas. Asimiliacija padarė savo. Lietuvos musulmonai ir kaulienos nebijo, dar ir patys kaulę užsiaugina, papjauna. Mes visai kaip lietuviai, jau panašios mūsų tradicijos, tik tikėjimas kitoks. Kartą vienas svečias man skundėsi: „Kur man apskirpti?!“ Negi Vilniuje maža kirpyklu? Pasirodo, jis negalįs leisti, kad ji apkirptų moteris ar mergina. Kodėl, reikia bijoti kirpėjos? Sėdėk sau ir viskas. Vos neparekomendavau jam poros vyrų kirpėjų, bet nežinia, ar ir jie tikrų, mat yra kitokios seksualinės orientacijos.

- Kaip jus vadinti? Vizitinėje kortelėje parašyta - Romualdas, o internete - Ramazanas.

- Vadinkite kaip jums patogiau. Ant-rasis - musulmoniškas vardas. Stepas tapo Mustafa, Aleksandras - Alijus ir pan. Mano bičiuliai arabai Romualdo vardo neįstengia išarti.

Tarp fanatizmo ir gėrio

- Kaip ateityje sugyvensime - katalikai, stačiatikiai, musulmonai?

- Visi tiki tą pati Dievą, tik kitaip jį vadina.

- **Bet fanatikai kalba ką kita.**

- Štai fanatizmas ir yra didžiausias blogis. Fanatizmas yra pats baisiausias dalykas visose religijose. Kai studijavau Turkijoje, po atostogų Lietuvoje nuveždavau ten saldumynų. Fanatikai apžiūrėdavo kiekvieną saldainiuką, ar tik jame nėra įdėta ko nors draudžiamo. Net ir batų tepalas jiems keldavo įtarimų - o gal jame yra kiaulės taukų? Mūsų

tikėjimas nė kiek ne prastesnis už jų, tik mes stengiamės gyventi be fanatizmo. Penktadieniais pas mus ateina ir islamą priėmusių lietuvių, ir moterų su chidžabais.

- **Pasvajokite - į kurią pasaulio mečetę panašią norėtumėte matyti tą, kuri kada nors stovės Vilniuje?**

- Pagrindinės ir labai gražios musulmonų mečetės yra Mekoje, Medinoje ir Jeruzalėje. Man labai graži - Žydroji me-

četė Stambule. Turkijoje poilsiaujantys lietuviai būtinai ją aplanko, manau, jie pritaras mano nuomonei.

- **Ką pasakysite tiems, kurie baiminasi iškilsiančio tokio traukos centro pasaulio musulmonams?..**

- Kas norės atvažiuoti, atvažiuos bet „Lietuvos žinios“ 2005 08 13
Nr.187(11 221)

* *Kauno mečetė pastatyta 1934 metais.*

Konfliktas

Musulmonai žada melstis Seime

Negavę mečetės statyboms Vilniaus savivaldybės pažadėto žemės sklypo, Lietuvos musulmonai grasina, kad eis melstis į Seimą. Taip pat jie žada reikalauti milijoninės kompensacijos už prieš kelis dešimtmečius Vilniaus centre nugriautą mečetę bei kelis šimtmečius jiems priklausiusio žemės sklypo netoli Seimo.

Roberta TRACEVIČIŪTĖ

Mečetės statybai Vilniaus savivaldybė sostinės musulmonams buvo pažadėjusi skirti 1,8 hektaro sklypą Lizdeikos gatvėje Antakalnyje, netoli Kino studijos. Tačiau neseniai savivaldybė pakeitė savo nuomonę ir bendruomenės vadovams pareiškė, kad šio sklypo jiems neskirs.

Savivaldybės atstovai tikina, kad planus mečetės statybai skirti sklypą Antakalnyje sužlugdė nepavykęs bandymas pakeisti sklypo detalųjį ir miesto bendrąjį planus. Juos reikėjo keisti, kad sklypas taptų ne tik rekreacinės, kaip dabar, paskirties, bet ir visuomeninės – tik tada būtų galimos statybos.

Sklypo paskirtį savivaldybė nesėkmingai bandė pakeisti kelis kartus. Prieš 4 metus tokius savivaldybės tarybos planus sužlugdė Vilniaus apskrities administracija, nesutikusi patvirtinti pakeisto detaliojo plano.

Po metų taryba vėl pabandė pakeisti detalųjį ir bendrąjį planus. Tačiau jis ir vėl nebuvo patvirtintas, nes savivaldybė negavo Aplinkos ministerijos palaiminimo.

Kai kurie Lietuvos musulmonai įsitikinę, kad savivaldybė atsisakė skirti jiems sklypą turėdama savų interesų. „Argi jūs nesuprantate, kodėl mums nepaskyrė to sklypo? Be abejonės, tai dėl korupcinių savivaldybės ryšių“, - įsitikinęs mečetės statybomis besirūpinantis Vilniaus totorių bendruomenės pirmininkas Adomas Asanavičius.

Savivaldybė Lietuvos musulmonams šiuo metu siūlo 7 sklypus, kuriuose galėtų būti statoma mečetė, Pilaitėje, Grigiškėse ir Naujojoje Vilnioje.

Lietuvos musulmonų bendruomenės vadovai piktinasi šiais siūlymais. „Kiekvienas sklypas tokio dydžio, kad ten tik garažas tilptų. Nurodyta, kad pastatas būtų ne aukštesnis kaip dviejų aukštų“, - nusivylimo neslėpė Lietuvos musulmonų muftijus Romualdas Krinickis. Jis svajoja apie turkiško stiliaus mečetę, panašią į tas, kurios stovi Stambule.

Religinę bendruomenę suerzino ir tai, kad savivaldybės pasiūlyti sklypai yra tolokai nuo miesto centro. „Tai yra pajuoka. Ar jūs eitumėte į bažnyčią Grigiškėse? Mes norime eiti ten, kur gyvename. O mūsų žmonės daugiausia gyvena miesto centre ir Senamiestyje“, - LŽ tvirtino Asanavičius.

Musulmonai tikina, kad miesto valdžia juos porą metų vedžiojo už nosies. Pasak jų, dėl kelerius metus žadėto, bet taip ir nepaskirto sklypo bendruomenė patyrė kelis šimtus tūkstančių litų siekiančius nuostolius. „Savivaldybė paėmė pinigus už detaliojo plano paruošimą. Dokumentacijos ruošimui išleidome 72 tūkst. JAV dolerių“, - pasakojo Asanavičius.

Remdamiesi savivaldybės tarybos pritarimu paskirti sklypą, musulmonai pradėjo rengti mečetės statyboms reikiamus dokumentus. Kelis šimtus tūkstančių litų šiam reikalui paskyrė rėmėjai iš musulmoniškų šalių, daugiausia Turkijos. Būtent ši šalis Vilniaus musulmonams pažadėjo dar 5 mln. JAV dolerių paramą mečetės statybai.

Vilniaus musulmonų religinė bendruomenė dabar bijo prarasti užsienio rėmėjų, pasitikėjimą bei finansinę paramą. „Mūsų rėmėjai pamatė Lietuvos oficialių valdžios organų apgaulę. Paimti pinigai, o sklypo nėra“, - tvirtina jie.

Pasak Vilniaus savivaldybės atstovų, miesto valdžia yra pasirengusi svarstyti išlaidų, atsiradusių dėl sklypo planavimo darbų, kompensavimo klausimą. Tačiau religinė bendruomenė tvirtina, kad pinigų jiems nereikia. „Ačiū, mums nereikia jokių pinigų. Tegul vykdo priimtus nutarimus“, - aiškino Vilniaus totorių lyderis.

Savivaldybė taip pat sutiktų apmokėti kito musulmonų pasirinkto sklypo detaliojo plano parengimą. „Vilniaus savivaldybė gali savo lėšomis parengti alternatyvios teritorijos detalųjį planą“, - LŽ tvirtino savivaldybės Miesto plėtros departamento direktorius Linas

Naujokaitis.

Jei sostinės valdžia nepakeis savo sprendimo ir nesuteiks Lizdeikos gatvėje esančio sklypo, Lietuvos musulmonai grasina kreiptis į teismą. Jie, žada reikalauti 12 mln. litų už prieš kone keturis dešimtmečius Vilniaus centre nugriautą mečetę bei sunaikintas musulmonų kapines. „Ją nugriovė ne okupacinė kariuomenė, o būtent Vilniaus valdžia“, - tikino totorius.

Negavę anksčiau žadėto sklypo, Vilniaus musulmonai žada, reikalauti nuosavybės teisių į kelis šimtmečius jiems priklausantį žemę, esančią keliasdešimt metrų nuo Seimo. „Du hektarai žemės, kur dabar yra Seimas ir kur pastatytas Fizikos institutas (Goštauto gatvėje - red.), - mūsų žemės nuosavybė jau 400 metų. Vadinasi, taip, jeigu nenorite duoti kito žemės sklypo, malonėkite atiduoti mūsų“, - tikino Asanavičius.

Ginti savo teises į sklypą Antakalnyje musulmonai žada ir aukščiausiose Europos Sąjungos institucijose. „Mums labai gėda ten kreiptis, bet mes būsime priversti“, LŽ dėstė Asanavičius.

Jeigu artimiausiu metu nepavyks išspręsti šios religinės bendruomenės ir Vilniaus savivaldybės ginčo, musulmonai žada eiti melstis į Seimą. „O kur kitur? Jeigu neduoda žemės, tai mes eisime į Seimą“, - tikino bendruomenės atstovas.

Šiuo metu sostinės musulmonų bendruomenė vienija apie 3 tūkst. narių. Vilnius yra viena iš 50 pasaulio sostinių, neturinčių mečetės.

Lietuvoje veikia kelios senos mečetės. Tačiau jos mūsų šalies musulmonų bendruomenės netenkina. „Yra kelios mečetės kaimo vietovėse, tik kas iš to - tikrų parapijų nėra, žmonės susirenka tik kelis kartus per metus į svarbiausias šventes. Apsilankykite ir įsitikinsite, kokios jos ne turtingos, nedidelės“, - tvirtino Krinickis.

„Lietuvos žinios“ 2005 08 22
Nr. 193(11 227)

SAULĖS SPINDULIO MEČETĖJE BEIEŠKANT

Galimas SITDYKOVAS

Laikraščio „Lietuvos totoriai“ redakciją pasiekė Nemėžio totorių bendruomenės pirmininkės Aišos Iljasevič atviras laiškas.

Dėl A. Iljasevič laiško aš asmeniškai lankiausi Keturiasdešimt totorių kaime ir Nemėžyje, norėdamas patikrinti išdėstytų faktų, versijų tikrumą.

Laiško autorę papikytina, neva Nemėžio bendruomenė įtraukta į organizaciją, priklausančių Lietuvos totorių bendruomenių sąjungai, sąrašą. Susitikimo su Aiša metu tapo aišku, kad laikraščio su totorių bendruomenių sąrašu ir pirmininkų telefonais ji net nematė. Vadinasi, laišką ji rašė pasitikėdama kažkieno žodžiais. Kažkam kažkas pasirodė. Faktiškai niekam net į galvą neatėjo Nemėžio bendruomenę įtraukti į bendrą sąjungos sąrašą. Visi, kas skaitė laikraštį be išankstinio nusistatymo ir matė šį sąrašą, tai patvirtina. Juk ten aiškiai atskirtos bendruomenės, įeinančios į sąjungos sudėtį, ir tos, kurios neįeina.

Lygiai taip pat, patikėjusi sklandančiais gandai, Aiša Iljasevič tvirtina, kad „Keturiasdešimt totorių kaimo mečetėje per skylę sienoje šviečia saulė, švilpia vėjas, į vidų veržiasi šaltis“. Apie šį prasimanymą Vilniaus musulmonų religinės bendruomenės imamas Mikas Chaleckas savo laiške rašė laikraščio „Litovskij kurjer“ redakcijai. Liūdna, kad senatvėje gerbiamas Lietuvos totorių religinis veikėjas, nusprendė sumenkinti savo vardą atviru netiesos sakymu. Tebūna jam gailėstingas Dievas. Deja, tokie jau tie žmonės: kai tik pradeda pyktis, negali sustoti ir dar naudoja apgailėtinas priemones.

Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininko pavaduotojas Alijus Aleksandrovičius pavežėjo mane į Keturiasdešimt totorių kaimą rugsėjo 17 dieną. Mes atidžiai apžiūrėjome mečetę viduje ir iš išorės. Buvo saulėta diena. Aš įsitikinau tuo, kad jokie saulės spinduliai į mečetę nepatenka, nėra net skylių požymių, per kurias galėtų pūsti vėjas. Per langus prasiskverbiantys saulės spinduliai puikiai apšvietė mečetę ir buvo gerai matyti, kad ant langų ir kampuose pilna voratinklų. Nieko nuostabaus, jei žmonės į mečetę susirenka tik

keliskart per metus.

Mečetės išorėje, iš saulėtos pusės, reikėtų kai kur prikalti atšokusias tvirtinimo lenteles ir šaliuotę, o priešingoje pusėje, esančioje pavėsyje, nuvalyti žalius pelėsius, kurie krenta nuo medžių. Ir, be jokios abejonės, mečetę reikia naujai perdažyti penoteksu. Juk nuo jos atstatymo jau praėjo daugiau nei dešimt metų.

Kyla klausimas, kas tai turėtų padaryti. Mes užlipome po mečetės stogu, tikėdamiesi rasti lietaus pėdsakus. Tačiau aptikome vos pastebimus patekėjimus po minaretu. Kas turėtų pasirūpinti tuo, kad vanduo ten nepatektų?

Galbūt reiktų prikelti iš numirusiųjų tuos vyrus, kurie prieš 13 metų restauravo mečetę ir kažko nepadarė? Per anksti išėjo poilsio. Tarp gyvųjų neliko nieko, kas galėtų pasirūpinti mečete. Užtat piktaliežuvių užtektinai. Apie skyles šios mečetės sienoje, per kurias šviečia saulė, gandus platino ir Vilniaus totorių bendruomenės pirmininkas Adomas Asanavičius. Lieka tik stebėtis, kaip tokiems solidiems žmonėms apsiverčia liežuvis meluoti. Matyt, jie netiki tuo, kad Dievas viską mato ir girdi.

Dar prieš 13 metų buvo sukurtas mitas, atseit nauji rąstai, nupirkti mečetės remontui, pavogti ir pakeisti supuvusiais. Dėl šio kaltinimo neva nusižudė Keturiasdešimt totorių kaimo pirmininkas S. Vilčinskas. Tačiau niekam net į galvą neatėjo pasidomėti, kodėl taip įvyko, gal jis turėjo ir kitų rimtesnių problemų nei pavienių tautiečių šmeižtas?

Įdomu ir tai, kad laikraščio „Lietuvos žinios“ korespondentė, neseniai apsilankiusi Keturiasdešimt totorių kaime, apžiūrėjusi mečetę ir pabendravusi su žmonėmis, įsitikino, kad mečetė – normalios būklės. Kilusius gandus žmonės paaiškino tuo, kad senieji bendruomenės vadovai nenori užleisti vietos jaunajai kartai.

Savo atvirame laiške Aiša Iljasevič rašo, jog Nemėžio totorių bendruomenės susirinkime priimtas sprendimas šio kaimo gyventojams bendruomenės namo statybai paaukoti po 500 litų (apie 180 dolerių). Iš pokalbių su žmonėmis supratau, kad visi paaukoko, kiek galėjo. Buvo ir tokių, kurie atsisakė aukoti, nes nebuvo tikri, kur

keliaus pinigai. Kai kurie žmonės aiškino, kad tam neturi galimybės. Aišos žodžiais tariant, surinkta apie 20 tūkstančių litų.

Dėl bendruomenės namo Nemėžyje statybos buvo keleriopai padidintos kainos už vietą kapinėse: iš vietinių nuspręsta rinkti po 300 – 400 litų, iš pašalinių (vilniečių) – po 1200 litų.

Rugsėjo mėnesį atsitiko toks įvykis: mirusios tautietės artimiesiems, kurie ieškojo jai amžino poilsio vietos Nemėžio kapinėse, buvo pasakyta: „Jei neturite pinigų, eikite į lenkų kapines“. Kiek žinau, Raižių kapinėse pinigai už vietą visai neimami. Keturiasdešimt totorių kaimo kapinėse imamas simbolinis mokestis. Galbūt kuklus mokestis už vietą kapinėse iš tikrųjų yra reikalingas, bet ne toks! Rinkti pinigus bendruomenės namo statybai iš mirusiųjų – mažų mažiausia nedora. Kalbantis su asmeniu, neseniai už vietą Nemėžio kapinėse pareikalavusiu 1200 litų, tapo aišku, kad šis suprato persistengęs.

Esminiais klausimais savo žodį turėtų tarti muftijus Ramazanas Krinickis.

Aiša Iljasevič savo laiške išreiškė pasipiktinimą tuo, kad LTBS susirinkime Vilniuje nuskambėjo kritika, kad Nemėžio mečetė retai būna atidaryta. Tačiau pokalbiai su žmonėmis tai patvirtino.

Aiša Iljasevič Nemėžyje turi ir šalininkų, ir priešininkų, nes vis dėlto savo pareigose ji „ne sėdi sudėjusi rankas“, bet kažką daro, organizuoja.

Asmeniškai pabendravus su Aiša tapo aišku, kad ji dėl labiau apčiuopiamų priežasčių nei gandai, kuriuos taip mėgsta patiklūs žmonės, kritikuoja Kauno ir Alytaus tautiečius ir religijos brolius. Nors kritika daugiausia subjektyvi, bet joje kažkiek tiesos yra. Visiškai teisėtai ją piktina kai kurių (pabrėžiu: kai kurių, o ne daugelio) Alytaus ir Kauno totorių „požiūris iš viršaus“ į Vilniaus krašto totorius. Niekur nuo to nepabėgsi – čia pasireiškia bendras mūsų žmonių kultūros trūkumas.

Laiško autorę prašė paskelbti laišką visą, tačiau dėl faktų iškraipymo, kuriuos norėdama ar nenorėdama, ji pateikė, neįmanoma to padaryti. Tačiau laišką pakomentuoti, remiantis išdėstytų versijų tyrimu, mes privalėjome.

RAMAZAN – BAIRAMAS KETURIASDEŠIMT TOTORIŲ KAIME 1925 METAIS

Fatima ŠANTRUKOVA-ŠČUCKAJA

Šiai nuotraukai – 80 metų. Į Keturiasdešimt totorių kaimą Kurban – Bairamo proga tuomet atvyko Žečpospolitos totorių muftijus daktaras Jokūbas Šinkevičius. Keturiasdešimt totorių kaimo mečetės imamu tada buvo Samuilas Selimovičius, gimęs Raižiuose. Mezimu – Janas (Jachja) Kenskis – Keturiasdešimt totorių kaimo gyventojas.

Į šventę atvažiavo svečiai iš Trakų, Afindzievičių, Kazaklarų, Petkeniškių, dalyvavo vietiniai gyventojai Stefanas Poltarakevičius su žmona, sūnumi ir dukra, jo bendrapavardis Jachja Poltarakevičius su žmona Amelija, Bekiras Bazarevičius su žmona Fele, Ivanas Jasinskis (vėliau jis buvo ištremtas į Sibirą) ir jo žmona Galima, Ivanas Radkevičius su žmona Ženia, Romanas Milkamanovičius (jo dukra Sonia ant uošvės rankų), Alejus Mustafovičius Šabanovičius ir jo sūnus Chalilis, marti Ženia ir anūkas Stepas (dešinėje sėdintis šešerių metų berniukas). Fotografijos centre, šiek tiek žemiau nei mula ir mezimas, ant žolės sėdi Amuratas Jasinskis, kairėje, netoli jo – Bronislavas Iljasevičius iš Trakų. Šventėje dalyvavo A. Lebedis su žmona Zanija, Amelija Safarevič, Rozalija Sobolevskaja. Iš Kazaklarų atvažiavo Bairaševskiai, Bogdanovčiai, Korickiai.

Keturiasdešimt Totorių kaime tuomet gyveno Sulkevičių, Tokošu,



Aleksandrovičių, Melechu, Beganskių šeimos.

Apie tų metų skirtingų totorių bendruomenių santuokas liudija tokie faktai: Romanas Milkamanovičius, gimęs Raižiuose, vedė vietinę merginą Felę Poltarakevič. Jie turėjo dvi dukteris ir sūnų Stepaną – imamo iš Turkijos Rustemo Kurmačo žmonos Oksanos tėvą. Imamas Selimovičius, taip pat raižiškis, turėjo keturis sūnus - Adomą, Janą, Levušį ir Konstantiną ir dvi dukteris - Merjemą ir Ievą. Ieva stovi iš kairės. Merjema nutekėjo į Murlinę už Jakūbo Jakubovskio, Nemėžyje mokė vaikus arabiško rašto. Sunus Konstantinas gyveno Grigiškėse.

Šie nuostabūs žmonės, kuriuos mes matome nuotraukoje – jau seniai mirę, tačiau liko jų vaikai, anūkai, proanūkiai. Galbūt kas nors atidžiai pažiūrėjęs į šią

nuotrauką susimąstys apie savo šaknis ir kilmę, imsis sudarinėti savo genealogijos medį. Te padeda jiems Alachas.

Laikas greitai bėga. Kaime ir aplink jį įsikūrė naujos totorių šeimos ir atsirado Asanavičių, Gembickių, Ščiuckių, Reiževskių, Radeckių, Mucharskių, Jakubauskų ir kt. pavardės. Leonidas, imamo Selimovičiaus anūkas, taip pat grįžo prie savo ištakų – Keturiasdešimt totorių kaime stotasi namą. Jo sūnus Konstantinas mokos Ufoje. Jis, būsimasis imamas, matyt, seks savo prosenelio pėdomis.

Pabaigos žodis: iki karo prie mečetės buvo bendruomenės namas, kuriame gyveno, mokė vaikus mulos. Ten buvo galima atlikti ritualines apeigas, priimti svečius, organizuoti susirinkimus. Sovietų

TURKIJOS PARLAMENTO PIRMININKAS SUSITIKO SU LIETUVOS TOTORIAIS

Rugsėjo 18 – 21 dienomis su draugišku vizitu į Lietuvą buvo atvykęs Turkijos parlamento pirmininkas p. Biulent Arinč su žmona.

Aukšto rango svečio lankymosi Lietuvoje programa buvo turininga ir įvairi. Biulent Arinč susitiko su Lietuvos Respublikos Seimo pirmininku Artūru Paulausku, Seimo pirmininko pavaduotoju Česlovu Juršėnu, Seimo užsienio reikalų komiteto nariais, ministru pirmininku Algirdu Brazausku, prezidentu Valdu Adamkumi.

Turkijai svarbi Lietuvos parama stojant į Europos Sąjungą. Seimo Konstitucijos salėje vyko apskritojo stalo diskusija „Europos Sąjunga ir Turkija: žvilgsnis iš Vilniaus ir Ankaros“, kurios pradžioje įvadinę kalbą pasakė p. Biulent Arinč.

Rugsėjo 20 d. ponas Biulent Arinč lankėsi Kaune, kur susitiko su miesto meru Arvydu Garbaravičiumi ir jo žmona,

aplankė buvusią prezidentūrą.

Po pietų Turkijos parlamento pirmininkas dvi valandas praleido Kauno totorių bendruomenėje. Aukštas svečias pirmiausia aplankė Kauno mečetę, kur su žmona atliko namazą. Mečetės istoriją svečiui papasakojo Kauno mečetės imamas Romas Jakubauskas. Pokalbyje taip pat dalyvavo Lietuvos musulmonų muftijus Romualdas Krinickis.

Vėliau p. Biulent Arinč Kauno įvairių tautų kultūrų centre susitiko su totorių bendruomenių atstovais. Susitikime dalyvavo Alijus Aleksandrovičius, Ipolitas Makulavičius, doc. dr. Jonas Ridzvanavičius, Galimas Sitdykovas, Stepas Ščiuckas, Romas Jakubauskas, Islamas Bogatovas, Marytė Milkamanavičienė, Rožytė Sitdykovienė, Zilia Karimova, Motiejus Abunevičius ir kiti.

Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas dr. Adas Jakubauskas svečiui papasakojo apie garbingą totorių 600 metų istoriją Lietuvos

Didžiosios Kunigaikštystės žemėse, šiuolaikinę Lietuvos totorių bendruomenių padėtį, supažindino su paroda „Kultūrinis ir istorinis Lietuvos totorių paveldas“, kuri čia buvo atidaryta dar rugpjūčio mėnesį, ir patikino, kad Lietuvos totoriai visapusiškai remia Turkijos sieki tapti Europos Sąjungos nare.

Turkijos parlamento pirmininkas pareiškė, kad draugystė ir bendradarbiavimas tarp Lietuvos totorių ir Turkijos ateityje ir toliau bus plėtojama ir stiprės, pažadėjo paramą statant Vilniuje mečetę. Susitikimui atminti p. Biulent Arinč Kauno mečetei padovanojo didelį foliantą apie Turkijos istoriją ir architektūrą, o Lietuvos totorių bendruomenių sąjungai – rankų darbo padėklą arbatai.

Kelionėje į Kauną ir susitikime su Lietuvos totoriais p. Biulent Arinč lydėjo Turkijos ambasadorė Lietuvoje ponija Šanivar Kizideli.

Mums rašo**Jolantos Selimavičiūtės-Hansen atviras laiškas***Laba diena!*

Esu porą savaitių Lietuvoje. Nuo vasaros knibždėjo mintis aptvarkyti Kauno mečetę ir vėl nors šiek tiek prisidėti prie jos veiklos, nors ir iš toli. Tad šį kartą pabandžiau suorganizuoti talką ir sutvarkyti mečetę.

Su Audrone pasitarėm, kad tėvų kartą paliekame ramybėje, jie ir taip per daug ten dūšios ir jėgų įdėjo. Bandėm suorganizuoti jaunimą - tai yra tuos, kurie ten šiuo metu lankosi. Rezultatus, tikriausiai, nuspėjate... Pasirodė vienas naujas veidas... Bet esmė, kad iš mečetės į artimiausius konteinerius išvežėm 2 pilnutėlius lengvuosius automobilius sudrėkusių, apipelijusių drabužių, avalynės, patalų ir dar nežinia ko... Tai buvo skirta labdarai, tik nežinia kodėl viskas atvežta ir palikta mečetėje.

P. Ado Jakubausko labai nuoširdžiai prašau papasakoti apie mečečių finansavimo sistemą.

P. Makavecko, prisiminusi „senus gerus laikus“, kai visi draugiškai važiuodavom į Lenkiją, prašau išsakyti savo nuomonę, nes Jūsų nuomonė visuomet būdavo „kaip pirštu į akį“. Labai laikiu tos atgaivos.

Ir apskritai norėčiau pradėti diskusiją www.musulmonai.lt forume (nežinau, ar egzistuoja tik totorių forumas), kodėl totoriai jau visiškai nenoriai lankosi Kauno mečetėje, o renkasi Raižius ir Vilnių.

Pradedu naują temą „Tik lietuviškai/Lietuvos totorių diskusijos“ apie viską. Gal tai padės atviriau išsakyti nuomonę, spręsti problemas.

P. Sitdykovi, gal būtų galima šį adresą įdėti į artimiausią laikraščio numerį?

Pagarbiai, Jolanta,
2005 m. rugsėjo 26 d.

SKELBIMAS

Mamas, močiutes su vaikais ir anūkais (0-6 metų) nuo lapkričio mėn. kviečiame jungtis į Kaune naujai organizuojamą žaidimų grupę. Vaikai pieš, dainuos daineles, mokysis daryti įvairius darbelius, mamos ir močiutės galės tuo metu gurkšnoti kavą ar arbatą, pasišnekėti joms rūpimomis temomis. Norinčius prisijungti kviečiame skambinti Jūratei Jakubovskienei tel. **Kaune 720870** arba rašyti elektroninius laiškus adresu:

Jolanta2@yahoo.com

Reiškiame gilią užuojautą **Zinaidai Misiučenko** bei kitiems artimiesiems dėl Rozos Labutienės (Gembickajos) mirties.

Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga

Mirus

Galijai VEGĖLIENEI

nuoširdžią užuojautą reiškiamo vyrui Povilui, sūnui Artūriui, dukterėčiai Elvyrai.

Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga

Totorių virtuvė**GUBADIJA SU MĖSA**

Mielinę arba paprastą tešlą padalinti rutuliukais, iškočioti taip, kad lakštai užeitų ant keptuvės kraštų. Į keptuvę, suteptą sviestu, įdėti iškočiotą tešlą ir iš viršaus patepti sviestu. Taip paruoštas lakštas pabarstomas sluoksniu ryžių, po to ant jo dedamas plonas sluoksniu džiovintos varškės, paskui sluoksniuais – virti ryžiai, malta pakepinta mėsa su pakepintais svogūnais, kietai virti pjaustyti kiaušiniai ir ryžiai.

Viršuje dedama brinkintų abrikosų arba razinų ir viskas gausiai apipilama tirpdytu sviestu. Patiekalo viršus užden-giamas plonu tešlos sluoksniu ir už-lankstomas dantukais. Gubadijos viršus patepamas sviestu ir pabarstomas trupinėliais (miltais, sumaišytais su sviestu). Patiekalas keptas vidutinės temperatūros krosnyje arba orkaitėje 40 – 50 minučių.

Iškepta gubadija supjaustoma ir patiekiama karšta.



Vienai keptuvei gubadijos reikės: 1–1,2 kg. tešlos, 300–350 gr. maltos pakepintos mėsos, 100 gr. pakepintų svogūnų, 250 gr. džiovintos varškės, 1–1,5 stiklinės ryžių, 6–8 kiaušinių, 300 gr. lydyto sviesto, 50 gr. sviesto patepti keptuvei, 200 gr. razinų arba abrikosų, druskos, pipirų.

• Kauniečius, norinčius gauti ak-tualią informaciją elektroniniu paštu apie bendruomenės veiklą, renginius, kviečiame siųsti savo elektroninius laiškus adresu

Tietuvų fotografai

Lietuvos totorių laikraštis
Leidžiamas nuo 1995 m. sausio

Redakcijos adresas:
Vytauto pr. 79-416, Kaunas

ISSN 1822-2072

Steigėjai: Romualdas Makaveckas, Galimas Sitdykovas, Adas Jakubauskas
Leidėjas: Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga

Vyr. redaktorius: Galimas Sitdykovas ☎ 8-37-760816, El.p. galsit@delfi.lt

Redaktorius: Adas Jakubauskas ☎ 8-5-2605869, mob.8-682-72328

Ats. sekretorius: Jonas Ridzvanavičius ☎ 8-37-736802, El.p. jonridz@ktu.lt

Lietuvių kalbos stilistė: Jūratė Čirūnaitė ☎ 8-37-227326

Apžvalgininkas: R. Makaveckas ☎ 8-37-390 641, El. p. Makaveckas@takas.lt

Spausdino: KTU spaustuvė, užsakymo Nr. 436. Tiražas - 500 egz.
Autorių ir redakcijos nuomonės gali nesutapti.